

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्भासम्बुद्धस्स

धम्मदय

—[नेपाल भाषाया लय्-पौ]—

— भगवान् बुद्ध —

वर्ष ११

पूर्णसंख्या १२६

चिल्ला

बुद्ध संवत् २५०१

नेपाल संवत् १०७८

छगू अङ्क्या १८)

दक्षिण्या चन्दा ३)४१,

धत्तः-पौ

विषय	पौल्याः
बुद्ध-वचनामृत	७३
बोधिसत्त्वपिनि आदर्श—भिक्षु नारद महास्थविर	७४
षत्रयात—(कविता)—श्री वज्रकीर्ति	७७
ज्ञान व विज्ञान—श्री प्रियदर्शन	७८
वयागु मथूगु भाय्—श्री गम्भीरमान् मास्के	८२
सत्य—(कविता)—श्री सी० बी० 'रमण'	८५
अमृतमय - मौन—श्रामणेरे सुदर्शन	८६
न्हायूकं—श्री फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य	८७
कहानीया लुट—श्री कृष्णदास ताम्राकार	९१
सफू - परिचय	९५
सम्पादकीय	९६

सूचना

श्री.....

ग्रा० सं०

.....

महाशय,

छिगु ग्राहक चन्दा १०७.....हे फूगु खः। धव खँ सूचित याना.....अंकनिसे'.....अंकतक अपो 'धर्मोदय' छिगु सेवास छवया हय् धुन। उकि आशा जक मखु विश्वास नं दु कि धव अंक ध्यनेवं अवश्य छि ग्राहक चन्दा थन छवया हया दी वा स्थानीय प्रचारक वा एजेन्टयात बुझे याना दी।

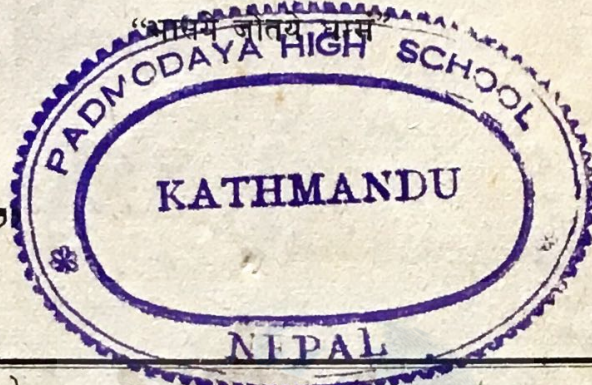
—व्यवस्थापक धर्मोदय

४, रामजीदास जेटिया लेन

कलकत्ता—७

सम्पादक—
भिक्षु महानाम “कोविद”

सहायक-सम्पादक—
फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

वर्ष ११

कलकत्ता

फाल्गुन वि० सं० २०१४

मार्च ई० सं० १९५८

अंक ५

बुद्ध-वचनानामृत

भिक्षुपि ! जिं न्हापालाक हे अर्हत्वया आराधना या धका मधया, तर भिक्षुपि ! क्रमशः शिक्षां, क्रमशः क्रियां, क्रमशः प्रतिपदं अर्हत्वया आराधना जुइ। भिक्षुपि ! क्रमशः गये अर्हत्वया आराधना जुइ ? भिक्षुपि ! श्रद्धावान् ज्वीवं ज्ञानीपिथाय् वनी, इमिगु सत्संगत याइ। संगत याय्व इमिगु खँय् न्हाय्पं बी। न्हाय्पं बिया धर्मया खँ न्यनी। धर्म न्यना धारण याइ। धारण यानागु धर्मया परीक्षा याइ। अर्थया बांलाक परीक्षा याय्व धर्म-ध्याने वेत योग्य जुइ। धर्मया ध्याने वे योग्य जुल कि रुचि उत्पन्न जुइ। रुचि ज्वीव उत्साह याइ। उत्साह याय्व उत्थान याइ। उत्थान यांना समाधी च्वनी। समाधी च्वना थ्व हे जिवं परम सत्यया साक्षात्कार याइ। प्रज्ञां वयात सत्यया लँय् दुतछ्वइ। भिक्षुपि ! यदि व श्रद्धा नं मयात, सत्संगत नं मयात, समाधी नं मच्चन धासा अमार्गारूढ जुया व तुच्छ व्यक्ति थ्व धर्म विनयं तसकं तापाक वनी।

—मज्झिम निकाय

बोधिसत्त्वपिनि आदर्श

भिक्षु नारद महास्थविर

लेखक

बुद्ध-धर्म इपि निता प्रकारया व्यक्तिपिनि निति नं मान्य खः, गुपिनि स्वयम् मुक्तिया इच्छा दु, हानं गुपिनि थः मुक्तिया ल्यूल्यू सकल प्राणीया मुक्तिया नं इच्छा दु ।

भी दथुइ गुलिं अजापिं व्यक्तिपिं नं दु, गुपिं सांसारिक दुःख स्वना थपाय्चो गयाः, थव भव-बन्धनं याकनं हे मुक्ति प्राप्त यायेगु इच्छा याइ । अले गुलि अजापिं व्यक्तिपिं नं दु, गुपिसं थःगु दुःखया जक मखु, अपितु मेपिनिगु दुःखया नं अनुभव याइ, अले हानं अजापिं व्यक्तिपिंके थुलि असीम परिमाणया दया दइ इमिसं थःगु मुक्तिया हे नं बास्ता मतसे मेपिनिगु मुक्तिया निति थः तत्पर जुइ । थव हे बोधिसत्त्वपिनिगु तःधंगु आदर्शखः, नाप नापं मानव मात्रया न्होने थव हे उत्तमगु आदर्श खः । कारण आत्म-समर्पण व लोक-सेवा स्वया तःधंगु समर्पण व सेवा मेगु छुं मदु । बोधिसत्त्वया पाली शब्दे निगू उपशब्द दु, छगू बोधि, मेगु सत्त । बोधिया अर्थ परम ज्ञान खः, सत्तया अर्थ लीन जुया वनेगु । उकिं बोधिसत्त वा बोधिसत्त्वया अर्थ परम् ज्ञाने रत अधवा ज्ञान लाभ यायेगुली रत जुया च्वंगु जुइ ।

साधारणतः बोधिसत्त्वया शब्द सम्यक् ज्ञानया अर्जने प्रयत्नशील जुया च्वंपिनि निंति प्रयोग याना तःगु दु । थुकिया विशेष प्रयोग केवल इपि महा-पुरुषपिनि निंति जू, गुपिनि सम्यक सम्बोधि लाभे निश्चित रूप दु ।

अथे ला भीपि फुकं भावी बुद्ध खः, कारण 'बोधि-चित्त' भी सकसिकें दु, बरु थ्वया विकास भोगु हे लहाते खः । भी बौद्धपिसं थ्व विश्वास याइ मखु, भीके छुं दैवी शक्ति दु, छायाधासा श्रष्टिकर्ताय भी विश्वास मदु । बर्कछि मनुष्य-पिनिगु आन्तरिक सद्भावना व वया निर्माण शक्ती हे भीत पूर्णतः विश्वास दु ।

कुमार सिद्धार्थ स्वयम् बुद्धत्व प्राप्त यात, अले विना गुरु मुष्टि बसपोलं मेपिन्त नं मुक्तिया लं क्यना बिज्यात । बुद्ध-धर्मया थ्व छगू विशेष लक्षण खः, न्ह्याम्हसिनं नं थः शास्तायागु पद न्यने फु, ग्रहण याये फु । बरु खः वयाके आवश्यकता, रूपं दृढ निश्चय व धैर्य दयेमाः । भगवान बुद्धं बुद्धत्वयात थःगु निजी वस्तु मयाः । थ्व सुं 'प्रभु-प्रदत्त' भाग्यवानया विशेषाधिकार मखु । थ्व ला छगू विकास मात्र खः, गुगु विना मेपिनिगु भरोसां प्राप्त याये फु ।

गुम्ह बुद्धत्व प्रतिलाभया कोशिशे वना च्वन, वयात बोधिसत्त्व धाइ । वयागु प्रादुर्भाव सदा धर्मावलम्बीपिनि दथुइ जुइ । बरु थ्व आवश्यक मदु, व बौद्ध हे जुइमाः । गथे भीसं बौद्धया दथुइ वयात प्राप्त याना च्वना अथे हे हिन्दू, ईसाइ तथा अन्यान्य धर्मावलम्बीपिनि दथुइ नं लुइकः वने फु ।

बुद्ध-धर्म अनुसार स्वंगू प्रकारयापि बोधि-सत्त्वपि दु, प्रज्ञाधिक अर्थात् प्रज्ञा-प्रधान बोधि-सत्त्व, श्रद्धाधिक अर्थात् श्रद्धाप्रधान बोधिसत्त्व, विरियाधिक अर्थात् वीर्य-प्रधान बोधिसत्त्व । थ्व

स्वता प्रकारया बोधिसत्त्वपि हिन्दूधर्मया ज्ञान-योगी, भक्ति योगी व कर्म-योगी नाप समता खने दु । प्रज्ञाधिक बोधिसत्त्व श्रद्धालुया अपेक्षा अध्यव-सायी जुइ, श्रद्धालु बोधिसत्त्व अध्यवसायीया अपेक्षा अपो ज्ञानी जुइ, अले अध्यवसायी बोधि-सत्त्व ज्ञानीया अपेक्षा अपो श्रद्धालु जुइ । थ्व स्वंगू गुण नं शायद हे समान रूपं न्ह्याम्हं बुद्धयाके दइ । गौतम बुद्ध प्रज्ञा-प्रधान बोधिसत्त्वया श्रेणी ल्याखाना तःगु दु ।

प्रज्ञा-प्रधान बोधिसत्त्वं श्रद्धा-प्रधान बोधिस-त्त्वया अपेक्षा कृत समयं हे बुद्धत्वयात प्राप्त याइ । अथवा थय् धा, श्रद्धा-प्रधान बोधिसत्त्वयात प्रज्ञा-प्रधान बोधिसत्त्वयात स्वया अपो समय माली ।

प्रज्ञा-प्रधान बोधिसत्त्व सदा ज्ञानार्जन-रत जुइ, समाधि स्थित जुया च्वनी । वयात अन्धभक्ति थ्यू तक नं वने फइ मखु । श्रद्धा-प्रधान बोधिस-त्त्वपिके पवित्रताया भाव अपो दया च्वनी । उकिं वयागु सम्यक् सम्बोधि प्राप्ती व हे प्रधान कारण जुइ । तर थ्व श्रद्धा अन्धभक्ति मखु बरु ज्ञान बोधया प्रति मालीगु अटल विश्वास खः ।

भगवान बुद्धयागु मूर्ति वयात तसकं प्रभावित याना तइ । कखुण्ट कइसेरलिंग धयाम्ह छम्ह त.धम्ह दार्शनिकं नं धाःगु दु, 'जिगु विचारे ला भगवान बुद्धयागु मूर्तिया सिबे अपो प्रभावशालीगु वस्तु थ्व संसारे छुं मदु । व सर्वोत्तम असांसारिक गुणया प्रतीक छगू पवित्र भावनाया पुञ्ज खः । थुकिं थ्व मती तये मज्यू, बौद्धत मूर्ति-पूजक खः । इमिसं ला थः शास्ताया प्रति थःगु श्रद्धांजलि प्रकट यायां वसपोलयागु महान गुणे विचार याइ, गुगु गुण गुण-ग्राहीपिनि निंति आदर्श खः । गुलि अपो इमिसं भगवान बुद्धया गुणे विचार याइ, उलि हे अपो इमिसं वसपोलयात प्रेम यायां वनी ।

ध्व हे कारणं याना बुद्धं 'आमिस-पूजा' यात खण्डन याना विमज्जागु खः। भिगु परिणाम पिकायेया निंति गुबले गुबलें बुद्धियात भक्ति नाप तयेमाः, अले अपो भक्ति नं हानिकारक मज्झिमेत भक्तियात ज्ञानं चीमाः।

अध्यवसायी बोधिसत्त्व सतत सेवाया निंति अवसर माला च्वनी सेवा स्वया तःधंगु वसपोलयात मेगु गुगुं आनन्दमय ज्या मदु। वसपोलयागु आदर्श-वाक्य खः, 'सेवा हे सुख खः, सुख हे सेवा खः।' वसपोल नित्य कर्मशील जुया विज्यात, अले वसपोलया कर्म खः, सेवा !

संघबोधि राजां धाःगु दु, वसपोलं थःगु ला व हि लोक-सेवाया निंति हे धारण याःगु खः।

लोक-सेवाया भाव फुक बोधिसत्त्वपिनिगु प्रधान गुण खः।

वसपोलं छम्ह दासया भावं मखु, अपितु स्वा-मीया भावं मेपिनि सेवा याना विज्याइ। वसपोलं न नांया इच्छा याइ, न प्रशंसाया हे इच्छा याइ। वसपोल केवल कार्य साधनां संतुष्ट जुइ। ध्व वस-पोलया निंति मेपिसं वसपोलयागु सेवाया मू थू ला कि मथू धयागु खँया छुं महत्व मदु। वसपोल निन्दा व प्रशंसां अविचलितम्ह खः।

वसपोलं लोकोपकारे थःत लोमंका च्वनी। पर कल्याणया निंति वसपोलं थःत थम्हं अर्पण याना विज्याइ।

जातक कथा अनुसारं छको बोधिसत्त्व थः शिष्यपिं नाप छगू जंगलं गनं स्वया विज्याना च्वन। जंगलया दथुइ वसपोलं पित्याना सीत्यंम्ह धुं छम्ह खन। उगु करुण दृश्यं हृदय कम्पायमान जुया वसपोलं इपिं पित्यापिन्त छुं नसा मायेके छ्वत, तर ध्व शिष्यपिं छथाय् खने मदयेक छ्वयेगु तोहथें जक जुल। शिष्यपिं वनेवं वसपोलं

विचाः यात, 'जिगु थःगु हे म्हे ला दयेकं जि मेपि-निगु लायागु इच्छा छाय् याये ? मेपिनिगु ला मलुइगुया आशंका जक दुगु मखु अर्थात् मांस प्राप्तिया अनिश्चितता जक मखु थुकी जिं छगू शुभ अवसर नं तंकेगु जुइ।

ध्व शरीर, गुगु अनेक प्रकारया दुःखयागु कारण जुया वनी, व परोपकारया निंति अर्पण यायेगुली सुनां आनन्द भापी मखु वयात बुद्धिमान धाइ मखु। मेपिनिगु दुःखया ख्याल मतइगुया केवल निता कारण दु, छगू ला आत्म सुख हे जुइ मेगु उपकार यायेगु शक्तिया अभाव जुइ। गन मेपिनि दुःख खनेव जि सुखं च्वने मफु, वयात मदद यायेगु शक्ति नं जिके दसेलि जिं छाय् उपेक्षित जुया च्वने ?

उकिं जि ध्व धुँया नसा जुया वने, असह्य पित्यागु वेदनां धुं थः मचातयेत थमन। अले ध्व जिगु त्याग सम्यक् सम्बोधिया कारण जुइमा।

बोधिसत्त्वया त्यागमय जीवन मध्ये छगू जीवन ध्व खः।

गुम्ह बोधिसत्त्वं लोक-सेवाय् थःत लोमंका छ्वइ, वं करुणा व मैत्रीयात पूर्ण याइ।

बोधिसत्त्वं प्राणिमात्रया कल्याणया इच्छा याइ। वसपोलं सकल प्राणिपिनि प्रति उगु भावं स्वइ, गुगु भावं मामं थः काय्यात स्वइगु खः। वसपोलं थःत मेपिनि पाखें मित्र नाली मखु, बरु वसपोलं हे सकसितं थः नाली।

बोधिसत्त्वपिनिगु दया 'परआत्मासमता' अर्थात् थःगु स्वयंया समता मेपिनिगु नाप स्वेगुली अथवा 'परआत्मपरिवर्तन' अर्थात् मेपिनिगु समता थः नाप खनेगुली च्वं च्वंगु दु। वसपोलं मभिया पलिसा भिं याइ, छाय्धासा वसपोलं शान्ति खः

[बाकिगु ८१ पेजे]

पत्रयात

श्री वज्रकीर्ति

विरहं बाभःगु वया नुगले
पत्र ! वना छं धैर्यं हलाव्यु ।

वैगु नुगःया शोक चुं थला
आशाया सा न्यंक तयाव्यु,
जिगु सन्देश थ्व जल-सिञ्चन या
प्रेम - सुधाया रसं लुनाव्यु ;
वियोग तापं शुष्कगु नुगले
पत्र ! वना छं धैर्यं थनाव्यु ।

तिमिला थें यचु, हिसि दुगु ख्वाले
शोक सुपांय्, भसुकाया वा-फय्,
ख्ववि वा गाका ख्वेमत्य धैव्यु
छ वना वैगु व दुख तंकाव्यु ;
विरहं ख्यूँख्यूँ धागु व नुगले
आश्वासनया जति इलाव्यु ।

भीगु मिलनया कातु गथः उगु
विरहं छ्वासुक फ्यंसां आतक,
प्रेम बान्कि ला न्हापा थें हे
दनि थ्व धका छं वैत कनाव्यु ;
विरहं चफ्फूगु थ्व मिलन - खिपः
न्हापा थें स्वाय् दैतिनि धैव्यु ।

मालीं स्वांमाय् कलमी यालिस्य
स्वांमा भन बांलाना वै थें,
जीवन थ्व क्यवे जागु प्रेम नं
भं थ्व वियोगं भवचिनी धैव्यु ;
मित्र पत्र ए परहितकारक !
जिगु सः वैत थ्व खःथे कनाव्यु ।

x

÷

x

÷

x

ज्ञान व विज्ञान

श्री प्रियदर्शन

संसारे अनेक तरहयापि प्राणीत दु, अले व प्राणी मध्ये नं दकले ज्ञां दुपि मनूत खः, गुमिसंज्ञान व विज्ञान धयागु निता शस्त्रास्त्रया सृष्टि याना सकल प्राणीतयूत त्याकल । संसारया सारा जीवा-त्मात थःथःगु ज्या सनाच्वन । अले थःथःगु हे पहलं ज्या याना वा नसा त्वंसाया खोजी याना थःगु जीवन क्रम न्ह्याका च्वन, तथा थः सिना वंसां थःहे जोपि सन्तानया उत्पत्ति याना थव अबाध गतिशील जीवन-घःचा त्वीका च्वन ।

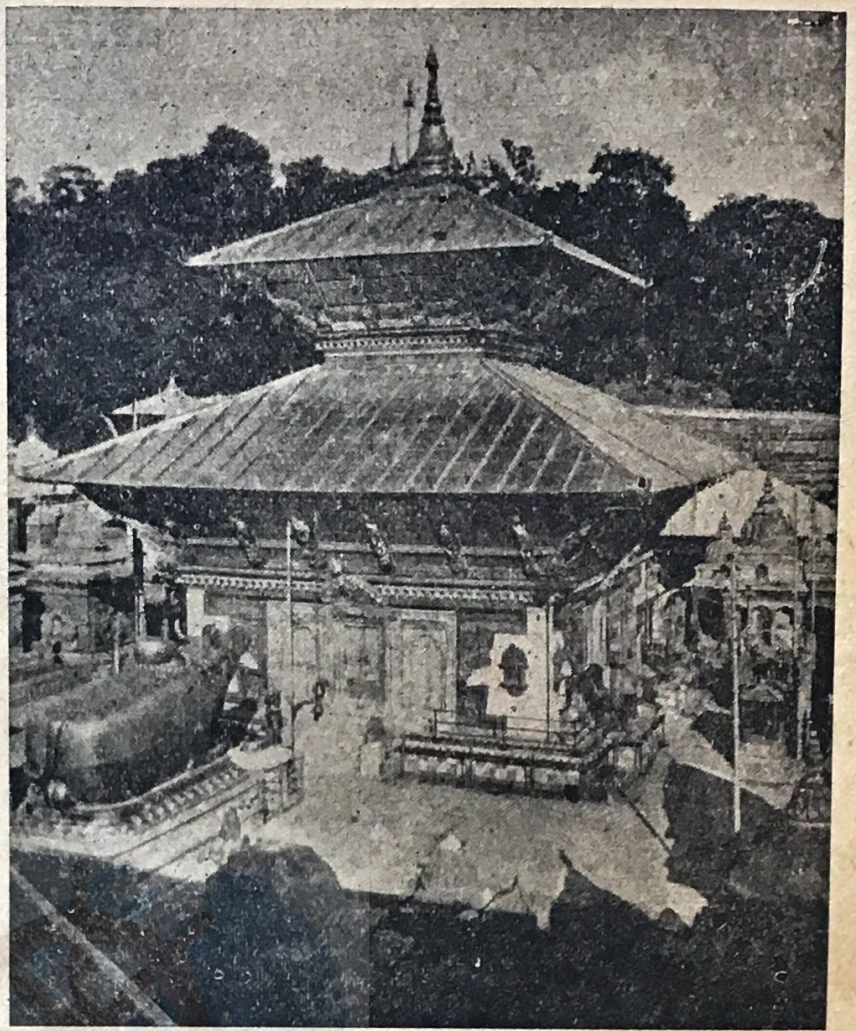
संसारे गुलिस्यां खुं, लुच्चा, ठग जुया थःगु जीवन फुका च्वंसा गुलिस्यां दया धर्मे थःगु जीवन हना मनू जुया जन्म कयागु सार्थक यायूत खया-च्वन । थथे हे गुलि लोकहितया कार्ये संलग्न जुया च्वंसा गुलि थःगु छें-बुं तोता भिक्षु, संन्यासीया भेष धारण याना संसार सागरं पार ज्वीत खया च्वन । धयागुया मतलब खः सकल प्राणीत नं निरन्तर थःथःगु कर्मे उद्यत जुया च्वन—चाहे व कर्म भिगु वा मभिगु हे थजु । थव अविच्छिन्न प्रयास व कार्यया लक्ष्य छु खः ? प्राणीतयूसं सदा सर्वदा छुकियागु लागी प्रयत्न याना च्वन ? थव प्रश्न तसकं गहन थें च्वंसां थुकिया उत्तर अति सरल जू । उत्तर थव हे खः कि प्राणीतयूगु थव सतत अखण्ड कार्यया लक्ष्य वा ध्येय छगू हे खः—सुख व शान्ति । थव निगः निगः प्यंगः आखलं बने जुया च्वंगु सुख व शान्तिया निमित्त थव समस्त प्राणी जगत चाहिला च्वन । राजा-रंक, अमीर-

फकीर, धनी-गरीब, मालिक-मजदूर, दुर्जन-सज्जन, गृहस्थी-संन्यासी इत्यादि सकल प्राणी थव हे सुख शान्तिया खोजे व्वां वना च्वन । तर भिन्न भिन्न मनूतयूत इमिगु मानसिक विकासया अवस्था अनु-सार इमिगु निंति सुख शान्तिया भिन्न भिन्न रूप दया च्वन । अले छगू सुख प्राप्त याना हानं मेगु सुख हासिल यायूगु ग्वसा अदूत प्रवाहं ग्वयावं च्वन । सुख व शान्तिया घेरा तःचा जुजुं बढे जुया वना च्वन कि वना च्वन । तदनुसार व्य-क्तिया मानसिक विकास जुजुं वनेगु नं जीवनया विकासया नियम खः । अले हरेक प्राणीतयूसं थःगु सुख व शान्तियात सदा स्थायी याना तयूगु निर-न्तर प्रयत्न याना च्वनेगु नं अस्वाभाविक मखु । सुख व शान्तिया प्राप्ती छुं बाधा वइवले थव बाधा पिप्वाना छ्वेगु उपाय नं मयासे मगात । अतएव थव हे सुख व शान्ति सारा जीव-जगतया छगू केवल छगू हे जक ध्येय खः भासां छुं अत्युक्ति जुइ मखु ।

थव सर्ववाञ्छित शान्तिया पराकाष्ठां ज्ञाने दु । निर्वाण, मोक्ष, ब्रह्मज्ञान न्ह्यागु हे भासां थुकिया छगू हे उद्देश्य खः । थव स्थिती सुख-शान्ति अवि-च्छिन्न तथा स्थायी जुइ । ज्ञान प्राप्त ज्वी धुंका अनुभव ज्वीगु शान्ति विकार रहित, अनन्त तथा अपरिवर्तनशील जुइ । व ज्ञान प्राप्त जूह्य व्यक्ति शंका, भय व दुःखं सर्वदा विमुख जुइ । सारा प्राणीतयू सुख शान्ति उपलब्ध यायूगु ध्येय जू थें,

थुक्रिया लागी उत्तरोत्तर प्रयास याना वनेगु नं सकसियां कर्तव्य ज्वीमाः । कार्य सञ्चालने वइगु आवश्यकता पूर्ति यायगु बुद्धिमानिया ज्या खः ।

ध्व शान्तिया चरम शिखरे ध्यंप्ति मनूतयगु अवस्था गथे जुइ—ध्व वर्णन यानां साध्य मजू । छायाधासा ध्व अवस्था अखिल कर्म शान्ती विलीन जुइ । गुगुं परिस्थिती नं इमिगु दुनेयागु शान्ति भङ्ग जुइ मखु । व्यावहारिक प्रपञ्चया निरिति पिनें तं चाय् थें यासां दुने मनया शान्ति इकिधिकि हे मसंसे एकदम अखण्ड स्थिर जुया च्वनी । भगवान बुद्धया परिस्थिति व जीवनया उदाहरण कया विचार याना स्वेबले नं भी ध्व हे निष्कर्षे ध्यनी । बोधि ज्ञान प्राप्त यायन्ह्यो सिद्धार्थया मने संसार व जीवनया प्रति गुलि अशान्ति गुलि पीडा दुगु खः, बोधि ज्ञान प्राप्त

पशुपति देगः

याय् धुंका वहे सिद्धार्थ गौतमया नुगले परम शान्ति आश्रय काल । व शान्ति नितान्त व अखण्ड खः कारण उक्रिया लिपा बुद्ध गबलें अशान्तिया अनुभव मयात । वं गुलि ज्या धर्म प्रचार, लोकसेवा आदि संसारया दुःखहरणया ध्येयं यात, व फुक्कं न्ह्याथेंजागु विपरीत परिस्थिती नं शान्तिपूर्वक यात । उकिं भीसं धाय्फु शान्तियात दुकाय्त् ज्ञानया लुखा चाय्का तय्माः ।

आ स्वभावतः ध्व प्रश्न वे फु कि—ध्व ज्ञान अवगत याय्गु साधन छु ? गय् याना ज्ञान प्राप्त याय्गु ? थुक्रिया उत्तर ज्ञानी गुणीतय्सं विया थकुगु दु । इमिगु उपदेशया सार ध्व हे खः कि जीवने काम, क्रोध, लोभ, मोह, भय आदि पाप कर्मयात सम्पूर्ण रूपेण त्याग यात धायव ज्ञान अथें

हे मने दुने स्फुरण जुया वइ । अले ज्ञान ज्ञेय व ज्ञातायागु ऐक्य स्थापना जुया परम शान्ति पल्लवित जुइ । बुद्धया उपदेशया सार ध्व हे खः व हिन्दू धर्मया ब्रह्म विद्याया सार नं ध्व हे खः । संसारे प्रचलित मेमेगु धर्म नं थुखेपाखे हे संकेत याना च्वंगु दु । समय समये थजागु ज्ञान गुणया खँ कनेगुली अनेक सिद्ध ज्ञानी जनपिसं थःगु जीवन फुका वन । ध्व हे ज्ञान कालान्तर तक नं नित्य जुया च्वनी धयागु आपासिया अठोट अनुमान दु ।

विज्ञानया परिभाषा खः—छुं विषये क्रमबद्ध, सुव्यवस्थित ज्ञान । ध्व परिभाषा अनुसार आधुनिक जगते विज्ञान धका माने याना तःगु अनेक विषय दु गथे किः—भौतिक विज्ञान, रसायन शास्त्र प्राणी विज्ञान, राजनीति, अर्थशास्त्र, भूगर्भविज्ञान

आदि । उपर्युक्त परिभाषानुसार अध्यात्म ज्ञानयात नं छगू किसिमया विज्ञान हे खः धका विज्ञानया पुचले दुध्याके फु, परन्तु मेमेगु कारणवश अध्यात्म ज्ञानयात अलग हे तयगु देस जुइ । व कारण छु धासा मेमेगु विज्ञान संसारे जीवनयागु परिवर्तनशील दृश्य व घटनायागु आधारे बने जुया च्वंगु दु । आधारया परिवर्तन नापं उकिया सिद्धान्ते नं परिवर्तन नं वइगु स्वाभाविक हे खः । तर अध्यात्म विद्या जिन्दगीया छगू नित्य अपरिवर्तनशील सत् चित् आनन्द स्वरूप शक्तिया आधारे निर्माण जुया च्वंगु दु । तथा व हे शक्तियागु अन्वेषण व प्राप्ति नापं सम्बन्धित जूगुया निरिति थव निर्माण कला वा विज्ञानया रूप युग युगतक नं बदले मजुसे स्थायी जुया च्वनी ।

विज्ञाने अन्तिम सत्ययागु अभाव दु धयागु खँ आधुनिक ततःधंपि वैज्ञानिकतय्सं नं स्वीकार यागु दु । छगू मनोरञ्जक उदाहरण खः भौतिक विज्ञानया प्रकाश (Light) या प्रकृतिबारे विभिन्न समये पिहाँ वोगु सिद्धान्त प्रस्तुत याइ । न्हापां भौतिक विज्ञानया विकासया शुरु शुरुइ न्यूटन साहेबं प्रकाशया प्रकृति आणविक (corpuscular) खः धका माने यात । ज्योति-पुञ्ज द्रुतगामी आभाया अणु खः । थव हे अणु (corpuscle) बन्दूकया गोली थें अतिशीघ्र गति भ्रमण याइ । तर लिपा मेमेगु घटनातयगु वर्णन याय्त ज्योतियागु प्रकृति लखे उत्पन्न जुइगु तरंग (Wave) यागु थें खः धका अनुमान याय् माल । प्रकाशयागु तरंग सिद्धान्त तःदँ तक चले जुल । हाकनं बीसौं शताब्दिया प्रारम्भे दृश्य विद्युत् घटना (Photo electric phenomena) या बयान याय्त प्रकाशयात आणविक स्वभावयागु हे खः धका माने याय् माल । थुगु किसिमं सिद्धान्तया उथल पुथल जूबले

वैज्ञानिकतयगु धम्प बराबर प्वा गनिगु थें जुल, अले पक्कु पक्कु लिमलात । अनंलि प्रकाश तरंग व अणु मिश्रित बनोट धका विचार जुल (Wave+particle=Wavicle) भीगु आधुनिक सभ्यताय् थौंकन्हे विद्यमान जुया च्वंगु सकल विज्ञानया प्रकृति थुगु हे किसिमं परिवर्तनशील खः । व हे कारणं विज्ञाने अन्तिम सत्य धयागु छुं हे मदु उकि हे थव खँ सकल वैज्ञानिकतय्सं अनुमोदन यात ।

सत्य सम ज्ञानयागु दृष्टिकोणं स्वेबले गथे सकल प्राणी व मानव समान खः, अथे हे ज्ञान व विज्ञान नं बराबर हे खः । थव जिन्दगी व संसारयागु क्रमे ज्ञान तःधं ला कि विज्ञान तःधं धका प्रश्न याय्गु निरर्थक खः छायाधासा जीवनया सुख व शान्तिया निरिति ज्ञान व विज्ञानया समानरूपेण आवश्यकता दु । भौतिक विज्ञान जीवनया भौतिक सुख समृद्धिया लागी आवश्यक जू थें आध्यात्मिक विज्ञान मानसिक सुख शान्तिया लागी आवश्यक जू । वास्तवे आधुनिक संसारया कल्याण उदार अध्यात्मवाद तथा प्रगतिशील शान्तिमय विज्ञानयागु संमिश्रणे हे जक दु ।

ज्ञान विज्ञानयागु विश्लेषणे भीसं थवीके मागु छगू तथ्य छु धासा, संसारयागु विकट परिस्थिती आखिरे मनूयात शान्ति ज्ञानं हे जक बी फइ, विज्ञानं बी फइ मखु । ज्ञानं प्राप्त जूगु शान्ति बाह्य अवस्थाय् जक निर्भर जुया च्वनिगु शान्ति मखु । तर विज्ञानद्वारा उपलब्ध जूगु शान्ति बाह्य अवस्थाय् हे जक लयहें पुया च्वनी । बाह्य अवस्था निरन्तर हिला च्वनिगु कारणं थव निगूगु शान्ति अस्थायी जुइ । थव खँया स्पष्टीकरण याय्त छगू निगू उदाहरण काय् । खगोल विद्याया प्रारंभिक वैज्ञानिक ग्यालिलिओयात वयागु विभिन्न मौलिक सिद्धान्त व वक्तव्य आदि प्रचार यात धयागु दोषे

वयात अन्तिम समयतक नं जेले कैद याना तल ।
 लिपा व कां नं जुल । कारावासे वं बराबर पासा-
 पित्त धाल-“जि दूरवीक्षणयन्त्र आदि आविष्कार
 याना थव भूमण्डलया दृश्यशक्तियात चन्द्र बुध
 आदि नक्षत्र तक नं विस्तृत यानागु खः । तर थौं
 जिगु संसार जितः कुना तःगु प्यबः पःखाया दुने
 हे जक सीमित जुल । थुकी नं जितः खुशी हे दु
 छाया धासा थव हे ईश्वरयागु खुशी खः ।” यदि
 ग्रह विज्ञानयागु अध्ययने जक वं शान्ति मागु जूसा
 थव अन्तिम शान्ति वया नितिं गबलें दइमखु, तर
 विज्ञानयात तोता ईश्वर भक्ति प्राप्त जूगु शान्ति व
 सन्तोष हे ज्ञानया शान्ति खः । थथे हे आकर्षण
 शक्तिया सिद्धान्तया जन्मदाता, भौतिक विज्ञानया
 मजबूत जग स्वनेगुली आपालं योगदान व्यूह
 न्यूटनं आखिरे थव हे धाल-“जि मस्तयूसं थें समुद्र-
 यागु किनारे निगः प्यंगः बांवांलागु त्याफि ल्वीका
 तर जिगु न्होने अनुसन्धान याय् मागु सत्यया
 अगाढ समुद्र दु ।”

ज्ञान व विज्ञानया अध्ययन याय्गु रीति नं पा ।
 विज्ञानया सफल अध्ययनया लागी अनेक यन्त्र
 सामग्री तथा अनेकानेक प्रयोगशाला आदिया
 आवश्यकता दु । विज्ञानया अध्ययन थुगु किसिमं
 पिनेयागु परिस्थितिनाप सम्बन्धित जुइ । तर
 ज्ञानया अन्वेषण विकास नितिं थजागु भौतिक

सामग्रीया छुं जरूरत मदु । भिखाचा छे चवना,
 हृद से हृद साधारण जीवन यापन याना नं छह
 दिलचस्प दुह्य मनुखं थःगु दुने च्वंगु ज्ञान-ज्योतिया
 अनुभव, अध्ययन व निरन्तर विकास याय्फु ।
 थव कार्ये जीवन हे तःधंगु अनुसन्धानशाला खः तथा
 मने उत्पन्न ज्वीगु सुख-दुख, हर्ष-त्रास, पीडा-उन्माद
 आदि द्वन्द्व तथा अन्यान्य भावना व अनुभव हे
 बहुमूल्य ग्रन्थ व तथ्यांक धासां ज्यू । थव अनु-
 सन्धाने ज्ञान पिने मखु दुने स्फुरण जुया वइ तसर्थ
 दुने अभ्यन्तरयागु विवेक, मन व आत्माया प्रति
 पूर्ण वफादार ज्वीगु पूर्ण आवश्यकता दु ।

ज्ञान व विज्ञान विकासया परमावश्यक तत्त्व
 खः । थव हे वास्तविक तथ्य अनुसार संसारया
 प्राणी जगत चा हिला च्वंगु दु । प्राणीमात्रया
 अन्तरात्माय् अविच्छिन्न जुया च्वंगु थव विलक्षण
 अदृश्य असाधारण चेतन शक्तियागु लीला वा
 कार्यया छुं सीमा मदु । थन तारीफ याय् बहःगु
 खँ थव खः कि थन्यागु गहनगु रहस्यं पूर्णगु संसारे
 अति गूढ सार वस्तुयागु खोजी याना ल्वीकेगु
 शक्ति मनुष्ययाके दु तथा थःगु अखण्ड स्वतन्त्रता
 सुख शान्ति कायम याय्त मनुष्यं निरन्तर पुरुषार्थ
 याना च्वंगु दु । जीवनया विकासया नाप नापं
 ज्ञान व विज्ञानया उत्तरोत्तर उन्नति याना यंकेफुगु
 नं थव हे ज्ञान विज्ञानया हे विकासं याना खः ।

[७६ पेजया बाँकि]

धका माने याः । थःत छागु वचन न्यंकूसां नं
 वसपोलं मेपिन्त न्यंकी मखु । दासा नं मेपित
 दाइ मखु । नुगले स्याकूसां नं मेपित नुगले स्याकी
 मखु । वसपोलयागु शान्ति तथा क्षमा
 असीम खः ।

बोधिसत्त्वपिनिगु भिगू पारमी-धर्म (गुणया
 पराकाष्ठात) थथे खः, दान, शील, भावना,
 प्रज्ञा, वीर्य, क्षान्ति, सत्य, अधिष्ठान, मैत्री
 व उपेक्षा ।

—अनुवादकः श्रामणेर मेधंकर

—:०:—

वयागु मथूगु भाय्

श्री गंभीरमान भास्के

थुलिमळि दय धुंकल जि वयात व छेँ छको हे मखं, तर लच्छि छु लत्या ति हे दत जुइ वयात जि व छेँ खनागु। दकले न्हापां खनाबले जिगु ध्यान वयाके अपाय्चो आकर्षित मजू न वयागु हे जिके। गुलि क्कल नव युवकं नकतिनियान्न युवतीयात खनिबले चुकचुक लगे जुइगु खः अथे भ्या हे मजू। वं जितः यो थें च्वंक सोगु मखु न जि वयात स्वया।

क्कनु थ्व हे फागुया अन्तिम दिन। न्हाथाय् सोसां आकाशे अभीर व्वया च्वंगु। जि बल्ल बल्ल बचे जुया कलेजं लिहाँ वया। क्कगू त्वाले क्कगू बथान होलि म्हिता च्वन, भन्दै रंगं छ्वाका वेँ याना हः त्या ! भाग्यं थनं नं बचे जुया वया। छेँ थ्यनि थे च्वंका त्वाया पासापिसं हे होलिया साइत थाय्माः धका छ्यो क्कगलं अभीर तय्का बिल। जि थयें हे सरासर जिगु कोथाय् वया। व हे मिसा वया किजा नाप इयाले च्वं च्वन। जि उखे मिखा व्वयागु व वं जितः सोगु पा लान। जिपिं निम्हेसियां मिखा प्यंगः जुल। जिगु बानि धासा मिसात स्वेगु मिखा चूलाके मखोह्म दो स्वे थें; असाध्य ग्या। मिसात नाप मिखा चूलाका ला स्वया हे च्वने फुगु मखु। वनाप मिखा चू लाबले जिगु मिखा अडे ज्वी मफुत, क्वे मखमें मगात। छाय्थें मस्यु तता व किजा निह्मं जि पत्ती स्वया फिसिफिसि न्हिला च्वन। हाकनं न्हाय्पने खँ ल्हात, न्हिल। जि ला गजब हे जुल। छ्खें तं नं पिहाँ वल। थुबले हे वया मांझ नं इयाले बोगु खना शंका याइ धयागु अदवं जि स्वात्त इयालं दुपिना।

फेतुना न्होने च्वंगु न्हाय्कं स्वयां ला ख्वा ह्याउँसे च्वं, छ्यो नं लाखेया थें—अले पिने पासापिसं अभीर तय्का हःगु लुमंसे वल। उकिं हे जुइ इपिं जिगु ख्वा स्वस्वं न्हिला

च्वंगु धका सीका। जि कुने हिती वना मोल्हू वना।

मो ल्हुया थहाँ वया, समा यायां इयालं कसया, जिगु दृष्टि व हे भयाले व्वां वन। अम्ह नं व इयाले हे दनि। व खनेसाथ जि मखं पहः याना। बराबर जि वयात बेको मिखां स्वेगु मनोता। जि स्वे न्हाबले सोसां वं जितः मिखा हे लिमकासे स्वया च्वं थें च्वं। जितः धासा अथे मिसा-तय्सं स्वया च्वनिगु व थमं नं मिसातय्त्त स्वेगु करपिसं धाइ ल्हाइ धका म्हे ज्यू मदु, मछा। अथे धका जि इयालं दुपी मफु। वं जितः स्वया च्वंगु जितः गुलि न्हाइपु धाय् ला छु धाय् जिगु नसा नसा पतिकं आनन्दया लहर व्वां वन। वयात स्वेगु जितः असाध्य तुलबुल मिन, तर तप्यंक धासा स्वेफुगु मखु। पुलुक स्वत, मिखा चू लात, हाकनं मिखा मेथाय व्वाकेगु। लज्या व ग्यागुयात क्खे लिका साहस-यात ककु ज्वना क्को बांलाक हे स्वया। वं नं मिखा लिमका, जिं नं मिखा लिकाय् मफु। वयागु ख्वा जिके, जिगु ख्वा वयाके थें जुल। क्को थःत थमं लोमन, हानं चाया वल, अले हानं मक्कासे च्वना वल। क्कगू पला वन, मेगु वल; व नं वन। ई पिया मच्चंसे न्हाय् वनावं च्वन, तर जिपिं निम्हेसिया वं जितः जि वयात मचाय्क पिया च्वना। मने अनेनेगु विचा समुद्रे लहर म्हितु थें म्हिता च्वन। शायद वया नं अथे हे ला ? वयागु ख्वाले गबलें मुस्कुराहतया भाव लुया वइगु, गबलें छुं भचा ख्यूं थें च्वना वइगु—मानो जिके छुं क्कताया लागी पवना च्वं थें च्वं। जिं न मिखा भाय् याय् फु न ल्हातं हे इशारा याय् फु। खालि ग्या चिकु पहलं खुया खुया स्वया च्वना कि स्वया च्वना। थुबले हे क्कथो हुल्याहातय्सं वयात गथे

खंकल थें मस्यु किसिम किसिमया जगमग त्वाक ज्यागु
अमीरं जागु लोलां पवात्त वयात कय्का जिमिगु दृष्टिपाते
विघ्न याना बिल । भण्डै जक वयात मला । व पुखूया लखे
थहाँ वया च्वंद्वा न्या बोह ब्वया वोगु खने साथ लःया दुने
लुकु बी थें इयाया दुने लुकु बित ।

व फागुया अन्तिम दिने कको खया पू यानागु आ कगू
प्रकारया अमल हे जुल । वयात मखंतले गय् गय् सकसक
जक जुया च्वनिगु, वयागु खा स्वेगु आय बुइगु । थ्व जितः
जक मखु वयात नं अथे हे जू थें च्वं । जिमि मिखा चू
लाइबले वं जितः छुं धाइन ला छुं धाइन ला धया थें च्वंक
मुसुमुसु न्हिले थें मन्हिले थें याइगु । हृदये तसकं चोट
लाइ थें गबलें गबलें खा ख्यूंसे तया क्यनिगु । थथे
ख्यूंखा ज्याना क्यनिगु जि छुं नतिजा मबियागु लिं ला
धया थें च्वं ।

कन्हु जि न्हिन्हिया इले कलेजं लिहाँ वया, छेँ कसं
थ्यंका जिगु मिखा व हे इयाले वन । थौं क्वाय् थें मस्यु व,
मांद्वा, किजाद्वा खद्वा नापं वहे कपा इयाले च्वं च्वन ।
खद्वा सिनं नं जितः कथीक सो थें च्वं । जिगु मने शंकाया
सुपांय न्हा वल । जि सरासर थःगु कोथाय् वया । अक्क
नं इमिसं जितः खया हे च्वन । थिमिसं अवश्य जितः छुं
धाय् त्यन जुइ धयागु मने लुया जितः भचा गया थें चिकु थें
च्वना वल । व हे मिसां जकं जिगु विरुद्धे छुं-छां चुकरी
यात ला धयाथें नं मती लुल । अय् ला धाइ मखु ला ?
थुलि जितः विश्वास दु वं एक, दुइ, तीन थय् धाइ मखु ।
जितः तसकं ज्या मछिन ।

“अय् भाजु ! अय् भाजु !” सःतुगु सः जिगु न्हाय्पने
दुहाँ वल । जि ला लँय् वोपिं सुयातं सःतुगु जुइ धका सफू
क्या फेतुना सफू प्वीका । न्हाय्पं भचा तीं स्वाका
हानं छुं धाइला धका उखे ध्यान बिया । “भाजु न्हाय्पनं
मताला लुखें । अय् भाजु ! अय् भाजु !” जितः स्वेगु कर
लो जुल । ल्हा कपा ब्वेका जिथाय् पती खया हे सःता
च्वंगु । न्हापा हे शंकां जागु मन, जितः ला गरखेसे च्वना

वल । जि न्हिले थें मन्हिले थें याना खया । ‘खँ कगू ल्हाय्
माल, थन कको भाय् लाइ ला ?’—मुसुमुसु न्हिला मांम्हे-
सिनं धाल । जि ‘क्वाय्, छु धया दी माल’ थुलि नं धाय्
मफुत । वास्याहाँ न्हिला स्वीकृति सूचक छ्योँ संका । उलि
हे का । इपिं थ्व छेँ च्वों वोगु पिला खुला दय् धुंकल, कको
हे नत्वी मनं, थौं क्वाय् आपुलुखं सःतुगु जुइ धका मने त्वीका
न्होने च्वंगु खराउ कजु न्हायाना, मती खँ ल्हाकु ल्हाकु, जि
इमिथाय् वनेत पिहाँ वया ।

इमिथाय् वनाम्हेसिया खम्पाया ला थरथर खा, मन
भाराभारा मिं । मांद्वा व म्हाय्द्वा नं स्वाहाने फुसे थ्यंक वया
का वया च्वन । “मेचे दिसँ, मेचे दिसँ” मांद्वा मेच कगू
जिगु न्होने साल । जिगु खा उबले ह्याउँपालु जू जुइ ।
छु धाय् त्यन जुइ धका जि मांद्वाेसिगु खा तुंक खया च्वना ।
धाल—‘क्वियाय् मिसामचात आखः ब्वों वोगु खना वया
नुगः मछिं । छि फुर्सद दुला मदुला थें ? दुसा धौक्कि भाया
थ्वयात नं स्योँ भाय् लाइ ला ?’ जिगु मन साप लय् ताल ।
अगःचा मालां देगःचा लुल । म्हा धाय्गु ला कल्पना तक
नं याय् मफुत । थथें तुं मांम्हेसिगु खा खया ‘हवस् ज्यू’
धया । अय्सा गबलेनिसें भाय् ? जि स्वेबले ला कन्हेस-
निसें भासां ज्यू—कन्हेसा वालं नं खः आखः स्यनेत ।
मज्यूला छि ?’ ज्यू धका वे त्यनाबले हाकनं धाल—‘क्विगु
मिहेनत सितिकं छ्वे मखु, फक्काक्क जिमिसं नं स्वे ।’
उकिया खँ छुं मखु छि’ धया जि अनं वया ।

जिमिथाय् छेँ धासा जि अन आखः स्योँ वनागु विषय
कया अप्पोलं चर्चा जुल । जिमि मां धासा ‘धेबा वोसा छुं’
धाइद्वा; जिमि ब्वाया मने छु छु दु व जि मस्यू । जिमि
ततां धासा खुब खया याइगु । ‘खः खः किजा, छं आखः
मसःद्वा बिहा याय् मखु धया ज्वीगु, व हे क्वा इति । व
जुसा छं हे स्यना तःद्वा नं खः, हाकनं बां नं ला । वयागु
ख्या जिगु मने दुने दुने थ्यंक दुहाँ वं ।

आकर्षणया मुख्य कगू साधन योग्यता नं जूगुलि जि
थःगु योग्यता क्यनेत फक्क जिक्र सना । शिक्षण कला फछिं

फतले । न्हाथे यानासां वयागु मने प्रभाव तयूत जि ह्य उद्योग मयाना । ळगू जितः भिकु मन थहाँ वोगु खँ छु भासा जि वयात बांलाक स्यनेत, वयात बांलाक थ्वीकेत गुलि स्वया, उलि हे वं नं स्यना काल, थ्वीका काल । ळन्हु हे तो मझीक बना स्यों बना—बरु न्हागु हे ज्या तोता सां । गथे गथे जिगु मने भासा वहे आखः स्यों वनेगु ई जक लुमना वया च्वनिगु । छेँ व्वों वइपिन्त न्हापा थें बांलाक स्यनेगु मन हे मवने धुंकल । अझ थः व्वनेगु हे आलताल याना व हे वयात आखः स्यों वनेगु ईयात पिया च्वनेगु । ळको निको मयासें मज्यूगु, मवसें मज्यूगु ज्या दइबले जि वयात स्यों वने लाइमखु थुबले जितः थुलि सुख मदु उलि सुख मदु ज्वीगु कि धयां व्यागु हे मखु । उत्कण्ठा दोबर-ज्वीगु, कन्हे ज्वीके आय् व्वीगु । वया नं जि मवो खुन्हु तसकं सुख मदु पहः वो । ळन्हु मवन धायव कन्हे खुन्हु कुत्तुकुला ‘झाय् द्विगः मझायागु’ धका न्यनीगु । थुगु किसिमं जिगु जीवनया न्हाइपुगु ई वया च्वन, बना च्वन । न्हाथेजागु चिन्ता मने थासां व हे आखः स्यों वनेगु ई त्यल कि मझि धाक वान्छवया थें तनावनी । ळता सुख मदुगु छु धासा जि थःगु अभिलाषा वयागु न्हाणे प्रकाश याय् मफु । जिगु मने ळता खँ लुमसे वल—‘प्रेम’ धयागु याना ज्वीगु मखु, जुया वइगु ।’ थःगु हे विचायात यसु लाका जि वयात स्यंस्यं बना । मचाय्क हे खुला न्हेला फुत । ळन्हु वं मुसु-मुसु न्हिला जिके न्यन—‘कन्हे ळको छि न्हाथ्याक भाय् लाइ ला ?’ जि छाय् थें धका मन्यसें मफुत । वं न्हिला हे लिसः बिल—‘झिनाप ळगू खँ ल्हाय् मागु दु ।’ वं कारण बांलाक मकंसैलि ‘जि फछि फतले न्हाथ्याक वेगु कोशिश याय्’ धया अनं वया ।

जितः कन्हे ज्वीके तसकं आय् बल । मुश्किलं कन्हे जुल । आ व हे ई ज्वीके बाकि दनि, किन्तु तसकं सुख मदय्क उखुन्हु हे जिमि पासापिं वया चाह्यु वनेत सःतः वल । थिमिसं सःतः वोगु जितः छखें स्वे ज्यू, ळखें स्वे मज्यू । जितः गय् याना न्हि छवे जुया च्वंगु, इमिसं सःतः

वोगु हः धयार्थे जुल । हाकनं इपिं नाप चाह्युहुं वयाथाय् वनेगु ई ळखे व्वाइ धका भ्यात । न्हाथेसां सःतः वे धुंकल; ५ बजे वयाथाय् स्यों वनेगु याना तयागु, थौं भचा न्हाथ्याक धागुलि ४ बजे वने माली का, उकिं तीन साढे तीन बजे हे दुहाँ वेगु ग्वसा ग्वया जि पासापिं नाप चाह्यु वनेत पिहाँ वया ।

चाह्युहुं द्यो गाक हे वने धुंकल । द्यो वंलि से जिगु मन पीपी च्याना वल । छेँपत्ती जक मन व्वां वन । पासा-पिसं भासा चा हिलेगु ता हाकयका च्वन । गुलि हेका, गुलि ज्या दु धका त्वहः चिना, भंजक जितः हाय्के थें छेँ वनेगु आलताल याना बिल । जिगु ह्य ळह्यं काना वल । इमि ख्या, जितः नी । न्हाक तं चाय्थें याना क्यंसां अस्योपिं पासापिसं भन हाय्किगु । ई न्हा वोलिसे जितः व याय् थ्वयाय् मदया वल । बल्ल बल्लं तिनि छेँ पत्ती स्वया वे फत । जितः ला ळपलाखं छेँ थ्यंके मास्ति वल । व नं उखुन्हु तापाक चाह्यु वनागु । घडी स्वयां लैय् हे ५ बजे ज्वी धुंकल ।

बल्ल बल्लं छेँ थ्यन । लुखाय् वया, वया किजा पिया च्वन । जि खनेवं वं धाल—‘झितः गोको जक सोवे धुन । न्हाथ्याक भाय धाह्य ला भन थबेती.....’ जानकी तता झितः पिप्युं कायल जुया नकतिनि जक खिचा पुखुली भाल ।’ जानकी तता नकतिनि जक खिचा पुखुली भाल धयागु शब्द न्यनेसाथं जिगु पालितःनिसें भिछवया वल । मिखां छुं हे मखन । मने तःधंगु चोट लगे जुल । पासा-पिसं याना थौं जिगु आश धूधू याना बिल । वं हानं धाल ‘जानकी ततां थ्व स्वीतं बीमते झितः हे नाप लाना ब्यु धका धया थकुगुलि झितः पिया च्वनागु’ धाधां वं तपँगु खाम ळगू जिगु ल्हाती तया बिल । थ्व छु धका तक नं न्यने मफुत । मने कुतकुती जाया वल । तले कोथाय् थहाँ वया स्वीच चायका, कोथाय् दन्न भत च्यात । मत लिक्क वना खाम प्वला, नाइसे च्वंगु छु धका लिक्कया स्वयां [त्यंगु ८६ पेजे]

सत्य

श्री सी० बी० रमण

सःताः माचाद्धि थः न्होने
जिमि बाःनं विल शिक्षा अर्ति—
“अन्तिम छिमिके पवना थव भिक्षा
स्व मिले ज्वीगू तहक्के”, सकलें।”

किन्तु मगाकं धाधां धाय् हे
वाक्कु छिना व मिखा नं तिसिना
ख्वेका जिमि मां तहक्के” सकलें
वन व हरे शिव, मवयूत गबलें।

गन वन, छाय् वन यंकल गुह्यस्यां
सो भुत्तु भुना तन सीफांगां
विरह व्यथाया अथाह सिन्धवी
ह्वाय् ह्वाय् च्वाय् च्वाय् ख्वेका चान्हि।

छु जीवन गति-चरम सीमाया
प्रतीक स्वरूप थव घोर अवसान् !
कर्मक्षेत्रं थौं विमुख जुयाः
काःगु शरण अविलम्ब मसान ?

धाइगु द्वन्द्व—प्रणाली—दर्शनं
गुलि जड चेतन सकलें सकतां
छसिकथं छन्दु पवी हे तिनिगु
चिका व जन्म मरणया नियमं।

खना च्वन तर अःखः प्यक्खे
जन्म मरणया गुलिखे नियम,
कोटि कोटि लख जीव सिना नं
व मृत्यु, मसान सदा अजम्बर !

भूठ सत्य खः धाय्वं खैला,
सत्य भूठ नं गबलें ज्वीला ?
प्राणीतयूगु व मृत्यु धैगु नं
संजीवन खः मृत्युयात मं।

सृष्टि भूठ खः देव, वेद नं
मानव दर्शन, धमेशास्त्र नं,
सत्य थव केवल मृत्यु, मसान,
चिहान हानं कब्रस्तान।

विचार-सागरे वःगु दुर्बलताया गोकय शान्त याये धुम्ह महास्थविर मौन जुल । अले वसपोलयात थुकिया फल अजागु सल, गुजागु फल सइगु फल-वृक्ष तःमा यायेत तथागतं थःगु जीवन-जल प्वंका बिज्याना च्वन ।—उकिं थ्व मौनया मूल्यांकन छुकिं जुइ ?

छेँ सुं दुहाँ वःगु मदु, छेँ सुनानं काःगु नं मदु । अन न्होने व हे निमंत्रित महास्थविर क्कम्ह मात्र दु, मानवया नामं ! तर तत्क्षण हे भिपू क्कगः तन । व भिपू, राजदरवारया भिपू ! तुरन्त कुने याना बिया ह्येगु राजाक्षां वःगु । थ्व क्कगः भिपू तनेव वयागु कल्पनातीत मभि मजुइ ? छेँ नौ, परिवार धू मजुइ ?

थ्व राजदण्ड भयं हाहा याःम्ह गृहस्थयात क्रोधया आवेशं ज्ञानया मिखा नं पीकल, उकिसं आशंकाया आवेशं न्हापा हे विवेकयात पंगु याये धुंकूगु । मौन महास्थविरया सुकोमल शरीरे दण्ड प्रहारया भीषण वर्षा जुल । तर महास्थविरया हृदये पर-प्राण-प्रेमया उज्ज्वल पलपसा हे जक त्वइ च्वन ! मिहगः तकया प्रतिदिनया भोजन दायक न्हाचः तकया हे नं श्रद्धालुयात विश्वास दु, 'थ्व अपहरण महास्थविर लोभप्रेरित दुष्कर्म खः, सुयात जि न्हाचः तक सहृदय पवित्र त्याग याना सत्कर्म यायेगु कामना याना !'

महास्थविरया शरीरया यत्र तत्र अंगं ह्याउंसे ह्याउंसे च्वंगु हि पिहाँ वल । तर अयूनं वचन पिहाँ मवः । शायद वचनया मौन कष्टयात असह्य जुया हे शरीरया रक्तं स्वयं वचनया ज्या यायेगु प्रयत्न यात । अनसं च्वंम्ह हँय, गुम्ह हँय स्वयं थः आद्योपान्त थ्व कारणया मूल जुया नं वयात थ्व खँया आभास प्राप्त मजू, भिक्षुया क्वाःगु हि नः वल । क्रोधावेशे वर्षा जुया च्वंगु प्रहार मध्ये हँययात नं क्कगू केवल क्कगू प्रहार लात, तर कोमल अज्ञानी निदोषी विचारा हँयया प्राणान्त जुल !—हायू रे !—वया निति प्राण उत्सर्ग याना च्वंम्ह करुणामय द्येक द्येकं वया प्राणान्त जुल !!

'हँयया प्राणान्त जुल !' महास्थविरया न्हेपनं ताल । 'छायू छ हँयूनं अथवा क्क संसारया संयोगं हँययात स्वया न्हापा जित संसारं विदा बीगु उचित मखन ला ?' महास्थविरया हृदये हाहाकारं जाल । अले करुणा प्लावित हृदयं कोमल सिबे नं सुकोमलगु सः ध्वनित जुल, 'हँयू धात्यूँ सित ला, उपासिके ?'

'सित भन्ते !'—तर्क-शून्य ज्ञान-विमूढ जुया च्वंम्ह दायक-पत्नी उपासिकां लिसः बिल ।

'भ्रमवश दायक, छंगु भिपू हँयूनं हे नल !'—महास्थविरया व महा-मौन भंग जुल ।

धात्यूँ हँयया प्वाथे दुने व भिपू आः नं अथे हे ह्याउंसे च्वं गयू न्हाचः च्वंगु खः ।—महास्थविरया अंग अंगया पीडां नं भ्रमया अजागु अट्टहास याना च्वन, आः नं अथे हे याना च्वंगु दु, गथे अबले यात गुगु आःया दुने भविष्य, अबले तकया भविष्य, सूर्यचन्द्र दइबले तकया भविष्य सन्निहित जू । उकिं थ्व बाखं भ्रम नापं अजर अमर खः ।

मौन !

महास्थविरया व मौन, तथागतया अमृत-वचनं न्यायेगु योग्य मजू ?

[८४ पेजया ल्यं]

क्कू रुमाल ! गुकी 'प्रेमोपहार' धयागु आखः च्वया तल । जिगु मन भचा भाराभारा मिन । म्हुत्वी ई नं गनावन । हाकनं मेगु भौं लिक्कया । क्त्वाचा खँ च्वया तःगु पत्र । पत्रे च्वया तःगु ब्वना वना—'जि क्कितः बीफुगु छुं मखु, न बियां छुं चा । कृपया थ्व खामया दुने तया हयागु जिगु

चिकिचा धंगु उपहार सहर्ष स्वीकार याना दिसँ ।' मेगु छु धका स्वयां लंबरी नोट निपा ! जिगु मने मि कोथेँ जुल ह्म क्कह्मं काना वल । बाकिगु हानं ब्वना—'माजु हाला हःगुलि जि दाजीलिंग बने त्यना ।' पत्रया खँ ब्वना जिगु ह्म क्कह्मं ख्वाउंसे च्वना वन । अले जि व पत्र ग्वारामारा चिना वयात अबले बराबर स्वेगु इयालं वान्छवया बिया ।

ज्वलापासा

२०७०

न्हायूकं फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य

भीथाय द्योयात

स्नान याकीबले छ्य-
लीगु ज्वलान्हायूकं
स्वया भीसं न्हायूकं
फु खाया न्हायूक्यां
न्ह्यो कँय आदि धातुया
भ्वी टलक वेका न्हायू-
क्या ज्या काल ज्वी।
थौकन्हेया न्हायूक्या

प्रचार जुसेलि ज्वलान्हायूक्यात लिथु वल तथापि
संस्कृतिया मतिनां थौतक नं स्वेत मखुसां द्योयात
खेचायूकेत व मेगु छुं न छुं रूपे थ्वया चलन दहे दनि।
नकतिनि सुद्यौ लुइबले ह्याउँक रश्मि पिजोगु खना ज्वलान्हा-
यूकने नं सूर्य थै दथ्वी गोलागु चक्का तथा थ्वया छचालं अग्नि
ज्वालाया बुट्टा क्यूगु ज्वीमाः। थ्वहे बुट्टाया नामं थ्वया
नां नं ज्वलान्हायूकं धका च्वन जुइ वा ख्वा खने दयूक
ज्वाला-ज्वाला थीका तःगुलिं ज्वाला न्हायूकं धका धागु नं
ज्वीफु। धाधां लिपा उच्चारण पाना ज्वालाया ज्वला ज्वन।

मिसामचा भिनिन्हुतक बाहायू तथा व्यंके खुन्हु ज्वला
ल्हायूकं व सिन्हःमू ज्वंका स्थान गणेश पुज्याके छ्वइ। जज्ञ
शालायू तथा व्याहा याइबले न्यागः सपः हिंकी खुन्हु भातह्यं
सिन्हःमुली च्वंगु सिन्हः तिका चुसिन्हः तयधुंका ज्वलान्हा-
यूक्या न्हायूकं क्यने भायू याइ। सीया दुख च्वना दूब्यंके
खुन्हु न्हायूकं फुके यायूत न्हापां नउनं न्हायूकं क्यनी तर थ्व
न्हायूकं दुःखे स्वेगु जुया थुकी बुट्टा-बाट्टा छुं दइमखु। थुक-
थं ज्वला न्हायूक्या ज्या भीगु समाजे ल्यनाहे च्वंगु दनि।

सभ्यताया त्वाथः गया थहाँ वंलिसे मनूतयूत खालि
नयूगु व त्वनेगुजक ज्वलनं मगाना आमोद-प्रमोद व शृङ्गारिक
जीवनया ज्वलं नं तालाके मालावल। थजागु हे ज्वलंमध्ये
न्हायूकं नं कृता खः। दां स्वतः नयूगु व तीगु चीज मखया
नं काल-बिलया व्यवहार छिकेत मदयूक मगा थै न्हायूकं
प्रत्यक्षतः मेमेगु तिसा-वसः थै तीगु व पुनेगु साधन मखुसां
आलंकारिक जीवने मजिमगागु कृता माध्यमिक साधन खः।
धनीयागु ज्वीमा वा गरीबयागु माला सोसा न्हायूकं मरुगु छै
प्रायः ल्वीके थाकी, तर गुलिसम्म धासा गुलिस्यां छै ह्य कृह्यं
खनेदुगु हलबिया न्हायूकं दुसा गुलिस्यां छै ख्वा हे बांलाक
खने मरुगु बुलुगु न्हायूकं। जिगु मतलब खः आपा याना
न्हायूकेसिगु छै नं न्हायूकं कृपा ला दहे दइ।

प्राणीतयू पुचले आविष्कारया इकदार सुं दःसा मनू हे
जक खः। अले आविष्कारया प्रसादया भागी ज्वीगु नं
मनूतयू हे भाग्ये ला वैगु ला स्वतःसिद्धगु हे खँ जुल। तःधंगु
वा चीधंगु आविष्कारया प्रथम चरणे मनूतयूत आविष्कारं
गुलि आश्चर्य चकित याइ उलि हे हर्षित नं याइ। पुखुली
वा मन्हागु लखे स्वयाजक थःगु ख्वा स्वयाच्वंपिं मनुखं न्हापां
न्हायूक्या आविष्कार याना थःगु ख्वा थमं बांलाक स्वे दुबले
गुलि लयू-लयू ताल जुइ भीसं ताकंताकंजक जूसां अनुमान
यायूफुगु खँ खः। थ्व न्हायूक्या प्रथम सृष्टियात चानचुनगु
धायमज्यू क्वायूकि क्यू ला थ्वं थःत थमं खंके बिल मेगु
थुकिया हे आधारे थौकन्हेया चइमा, दूरवीन व सिनेमा
आदिया विकसित आविष्कार जुल। अम्ह विज्ञानया प्वाथे
छु छु दनि थ्व धायूफुगु खँ मखु।

न्हायूकं]

लक्ष्मीद्वयोया ज्वंसामध्ये छता ज्वलान्हायकं नं खः । अले बालाचःहेया लुतिया इन्द्राणीया खःनाप थँहिती भोलाक व्वे इइगु न्हे खः मध्ये क्खः न्हायकंताला द्योला ज्वलान्हायकं हे जुल । थःत माक साधन फुकं द्यो भापा पुज्यायगु चलन दुगुलि ज्वलान्हायकंयात नं क्ख द्यो माने याना तःगुली अजुगति चायमागु छुं खँ मरु । भीगु संस्कृति हे थुजागु कि मोहनिया मिजंतयू सफू, गं, वज्र, मुगः, हँ, त्वाकः, कू, ककीचा, चुपि पुज्यासा मिसातयू यं, हाथा, उमू, कलं, खतामुगः, घः, लोमा नापं पुज्यायमागु । थथे हे जूगुलिं शृंगारया माध्यम न्हायकंयात नं पुज्याना तःगु खः ।

थौकन्हे भीसं छ्यला च्वनागु न्हायकं खा-पातायागु खः गुकी क्खे पाहा इला तःगु दइ थवया मेपाखे स्वेबले भी गथे च्वं अथे हे दुरुस्त खनेदइ । न्हागुं क्खता दत कि उकी क्रमशः विभिन्नता वैगु स्वाभाविक हे खः । एवं न्हायकं नं नाना प्रकारयागु दु—तःपा चीपायाजक खँ मखु कि थुकी स्वेबले वहे क्खपा ख्वाया नं किसिम किसिमया क्किपा खने दइगु । स्वभावतः न्हायकंया ज्या खः न्ह्योने च्वंगु चीजया प्रतिबिम्ब पिछ्वेगु अले बांला बांमला ख्वा खने दैगु ला मिं मभिं पाल्हाया गुणं तथा थथ्याप्वा (convex) कथ्याप्वा (concave) तालगु न्हायकंनं याना खः । गुगुं न्हायकं स्वेबले गोमुंख्वा खने दुसा गुगुं न्हायकने चक्कंख्वा खने दइ । गुकीसं पतिचिं ख्वा खने दुसा गुगुलीसं सलया थें ताहाकःगु ख्वा खने दइ । गुगुं न्हायकने बकुलाक ख्वा खंसा मेगु न्हायकने छ्यलंचू ख्वा खनी । हि हे मरुह थें ह्यासुक ख्वा खने दैगु व स्वे हे यैपुक ह्याउँक च्यागु ख्वा खने दैगु न्हायकं नं दु । अभ्गु गुगुं न्हायकं ला थजागु नं दु कि सत्तिक स्वेबले न्हाय क्कपुजक थपायपुक खने दइ, भचा तापाक तया सोसा गुलुमाप्पाया थें स्वे हे ग्यानापुगु तप्पागु ख्वा खने दइ । हानं क्खपा न्हायकने हे भिपा भिनिपा ख्वा खने दैगु न्हायकं नं दु ।

भीगु मिखां स्वेबले गुलिगुलि तापाक च्वना स्वत उलि-उलि द्रष्टव्य वस्तु चीधंक खने दैगु व आपा खने दैगु थें न्हा-

यकने स्वेबले नं अथे हे खने दइ तर भचा पागु छु धासा स्वमिया जव न्हायकने देपा थें व देपा न्हायकने जव थें च्वनी । क्को निको ला थुकिं याना भुले नं ज्वीयो । प्रायः न्हायकं स्वया थःथमं ख्वाले स्योकै तीबले व छ्यँले भुयू सँ धीबले जवपाखे ल्हा छ्वेमासा देपापाखे छ्वया च्वनी व देपा-पाखेसा जवे; न्हायकंया भरे जव ल्हा संकेमासा देपा ल्हा संका च्वने यो । ततःपागु म्ह क्कमं खने दुगु न्हायकंया न्ह्योने लुखा दत धासा लुखा धका भुले जुया वा उखे थायू दनि धका वनेबले न्हायकने ध्व दू वने यो । वेहोशं थथे ज्वी-बले याकःचा सा इतिइति न्हिले मास्ते वइ व करपिं दुसा सिना थें मङ्गाले माली ।

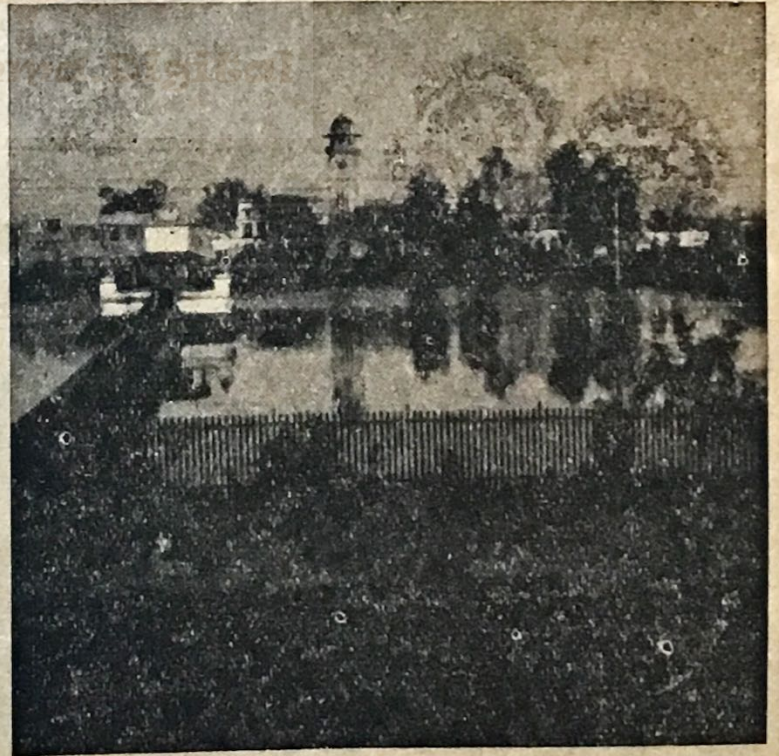
व्वहलं को ला थमं हे खने दुगुलिं न्हायकं स्वेगुया मुख्य मतलब व्वहलं च्वेया थःगु छ्योँ, ककु व व्वहःतक स्वेगु लागी खः । बांलाक वसतं पुना ज्यू मज्यू स्वेत व जन्हु-फाते वा थमं खनेमरु थायू ल्यूने गनं कै वया वा छुं जुया स्याइबले छु जुल धका थमं हे स्वेत तःपागु न्हायकं लिगुने तया लिफः स्वया न्हायकं खइ । मिजंतयू सँ कत्रे यायू धुंका व मिसातयू बांला सपः हिने धुंका मिलेजू मजु जाँचे यायूत लिगुने क्खपा न्हायकं तया वया क्किपा हानं न्ह्योने च्वंगु न्हायकने लाका खइ । न्हायकंया च्वे को वा जवे खवे गुलि कोण लाका थः च्वना स्वल उलि हे कोणे मेपाखे च्वंगु दइ खने दइ । थुकथं न्हायकं मिले याना करपिसं वा मतायक थमंजक इयालींचा ल्वाके थें न्हायकनेया क्किपा स्वया च्वने नं ज्यू । सुल्तान अलाउद्दीनयात परमसुन्दरी पद्मिनीया क्काया न्हायकने दर्शन व्यूगु नं थुजाकथं हे खः ।

न्हायकं स्वेगु प्रायः थःगु सौंदर्यया पारख यायूत खः । गुलिस्यां थःगु ख्वा थमं स्वया सुग्ध ज्वीत न्हायकं खइ, हानं गुलिस्यां थ्व ख्वा करपिन्त गुलि बांला ताइ व करपिन्त बांला तायकेत छु यायूमाली धका न्हायकं खइ । थःगु ख्वा स्वया ल्हं लाकि गंसि धका सीकेत नं न्हायकं स्वेगु या । ख्वाले हाकःहिकः थागु हीत नं न्हायकं सो । भक्तजनतयू सिन्हः तीत व स्वां छ्वीत; मिसातयू कलं वा फानं बुया

समा यायूत व मिजंतयु थःथमं ग्वायू दारि खायूत नं न्हि
 छको धया थें न्हायूकं स्वेमाः । बुराबुरितयू न्हायूकं स्वया
 सौंदर्य पारख यायूगु लालसा मरुसां छयले भ्वैसँ गुलि बुया
 वल व ख्वा गुलि इयइयू कुन धका बराबर न्हायूकं स्वया
 आ ला बुरां थिल धका मन कतुंकी । मचातयसं 'खनेमरु
 तेजू' याना द्वितेत प्वापो ज्वीक न्हायूकं सो जुइ । बांलाका
 भ्वे वा गनं पिहाँ वनेत, प्याखंमोतयू छायूपा प्याखं हू वेत
 व गुंपुन्हीया वेंया जि वें थें ग्यानापुसे च्वं ला कि मच्चं
 धका ख्वाले हाकः पाना वा स्यूचां इला त्वाळ च्वंक मिखा
 कना न्हायूकं स्वइ । अले थःथमं दंग जुया छको मनं मनं
 न्हिली । विरामी जुया कवंचा ख्वा वैबले; मिसातयू भात
 सिना तिसा-तासा त्वया चिकं मरुगु छयलं च्वनेबले तथा
 मिजंतयू मां-अबु सीया छयौंया सँ मिखाफुसि, ग्वायू, दारि
 खाना न्हायूकं स्वेबले धासा न्हाम्हेस्यां मन हे भिकु कहाँ वं ।

गबलें गबलें ह्माइपुइबले सुं मरुसा न्हायूकं स्वया ह्माइपु
 लंके नं ज्यू । छयले च्वंगु सँ कपाले तक धाबलां धाबलां
 वेका न्हायूकं सोसा हुल्याहा थें च्वनी । मिखाफुसि कुतुवइ
 थें च्वंक न्हातिका ख्यूका न्हायू भचा नं से कुंका सोसा भौ
 ख्वा वइ; म्हुतुसि पे खुंका सोसा पाउँख्वा वइ;
 नेता पायू दुकया सोसा पकु ख्वा वइ; फुले याना
 सोसा गौपचा ख्वा वइ; मिखा गुलुगुलु चिक कना
 भचा हुं याना सोसा तंमो ख्वा वइ; मिखा केलेहें
 कना वा खने दु थें मरु थें च्वंक म्हुतुसि भतीचा
 फाया सोसा न्ह्यू ख्वा वइ । थथे हे निखेरं मिखाया
 सिथे सिथे पचिनं सालेबले सँयूख्वा, सिका पचिनं
 म्हुतु फाया दथु व अंगूपचिं निपचिं लथ्याना च्वला
 पचिनं मिखाया क्वे सालेबले लाखे ख्वा वइ । अफ
 मेमेगु नं गुलि गुलि ख्वा ज्याना स्वे ज्यू व फुक
 थन च्वया च्वनां सहगु मखु । छको सुं मरु थायू
 च्वना नानामार्थ ख्वा ज्याना स्वेबले थःगु ख्वा खना
 थःहे दंग ज्वी माली ।

सदां उत्थें छुं नं जुया मच्चं जीवने न्हायूकं स्वेमज्यूगु
 नं छुं अवस्था वो । खँ ल्हायू मसःपिं मचातयूत न्हायूकं कयन
 कि खँ ल्हायू मसइ धाइ तर थव गुलितक सत्य खः मस्यू ।
 तः लोगिं नं न्हायूकं स्वे मज्यू धाइ थवया कारण ला अपुक
 हे सी दु कि न्हकु स्वतिना मिखा दुहाँ वना, नेताया क्वेजक
 छ्वाँ छ्वाँ वोगु थःगु ख्वा थमं स्वेबले गुलि मन कतुनी,
 फसि पाँयू थें नेता ज्वीक मंगु थःगु ख्वा खनिबले नं विरामीं
 उलि हे हरेश नइ । थःहे छेंया जहान वा फुकीत सीया
 दूमाबले न्हायूकं स्वे मज्यू, थवया नं मतलब खः अपशोचे
 न्हायूकं स्वया बांलाकेगु ठीक मनः, उकिं हे थव प्रतिबन्ध
 तथा तःगु खः । अले मेगु छता नं न्हायूकं स्वे मयैगु अवस्था
 दु व खः सुन्दरता व संसारया व्यवहारनाप हे वाक् वया
 त्यागी जोगी ज्वीबले । ख्वा सिला बांलाकेया पलेसा
 विभुति बुला ज्वीबलेयात न्हायूकंया छुं ज्या मरु । परन्तु
 प्रत्यक्षतः इमिसं न्हायूकं मछयोसां 'थव संसार न्हायूकने दुने-
 च्वंगु चीज थें खः' धका न्हायूकंया उदाहरण बिइ । सत्
 असत् बांलाक खुटे याना बीगु विवेकयात नं न्हायूकंया
 दृष्टान्त ब्यू ।

न्हूपुखू

मनु हे मखा, मिखां खंगु चीजतकयात ज्याय् ख्यला उकिं फाइदा काय्गु ला थवया प्रकृति हे जुल अतएव थव न्हायकं नं केवल खा स्वेतजक मखु कि मेमेगुली नं प्रयोग याना हल । बैठके च्वंगु न्हायकं बैठकया शोभा बढे याइ, मोटरे च्वंगु न्हायकं ड्राइवरयात ल्युने मेगु मोटर वोगु दु मदु कनी, धेवा पागु न्हायकं द्योयात पुज्याय्गु पूजाया सारजामया ज्या बिइ, तथैव हेलियोया न्हायकं कोसौं तापाक च्वना नं मिलाप तया संकेत लिपि परस्पर मागु खं ल्हाइ ।

धार्थ्येगु न्हायकंयातजक न्हायकं मधासे मेमेगुयात नं लाक्षणिक रूपे न्हायकं धका प्रयोग या । गथे वैद्यया न्हायकं वैद्यशास्त्र व रोगी, वैज्ञानिकया न्हायकं विज्ञान व प्रयोगशाळा खः । नेतातय्गु न्हायकं देशया परिस्थिति व योगी महात्मा-तय् न्हायकं नरक व स्वर्ग खः । थथे हे आधुनिक संसारया न्हायकं पत्र-पत्रिका खः । प्रत्यक्ष थमं हे खनागुयात न्हायकं स्वे थें क्लंग खने दुगु धका धाइ तथा कवितय्सं स्मृति व कल्पनायात नं न्हायकंया उपमा ब्यू । शकल दय्कं नकलया खोजी याइपिन्त 'न्हायकं दय्कं तुंथी कसे माला ?' धका उखानया टुक्का नकेगु भीथाय् चलन दु । छुं मालताल तनी-बले सुनां खुया यंकल वा व माल गन दु धका स्वेत द्रलाय् हाकः पाना वा लुसी खया क्यनिगुयात नं न्हायकं क्यनेगु

हे धाइ ।

थव विशाल पृथिवी च्वंपिं ब्याक मनूत नं आतक उलि हे सभ्य मजुनि । गनं गनं थजागु नं देश दनी गन च्वंपिं मनुखं न्हायकंया प्रयोग मथूनि । संयोगवश इमिसं न्हायकं हे गनं लुइकल धासां पुत्तु पुइका खया थःगु खा खन कि हुंकन थ्यंक च्वत्तुक वां छ्वइ, लासा इमिसं थुकियात सुं भूत धका नं मनं तुने फु । मिखा निपां कांपिन्त नं न्हायकं छुं ज्या मवो अथे हे मिखां खंपिसं नं ख्यूथाय् यंका वा ख्युं-बले खल धासा न्हायकंने छुं नं खंके फैं मखु ।

किचः-काचः मरुगु निर्मल पुखुली सुथे वा संध्याय् विविध उनं छायापा तःगु सर्गःया रमणीय दृश्य न्हायकंने थें खने दैबले गुलिजक बांला धयां ब्यागु मखु । मनूतजक ला छु, विद्वया यावत् प्राणी, अभ प्रकृतितक नं सुन्दरताया प्रेमी खः । न्हायकंने थःगु खा खया भी लय् लय् ताय् थें पुखुली थःगु सुन्दर प्रतिच्छाया खया प्रकृति देवीया नं मने खां हो जुइ । अतएव पूखू नं क्कगू किसिमं प्रकृति निर्मित भराय् पागु न्हायकं हे खः धासां छुं पाइ मखु । मानव जीवने सत्य व शिवया गुलि महत्त्व दु उलि हे महत्ता सुन्दरताया नं दु । गनतक मनूत सौंदर्यया उपासक जुया च्वनी अनतक न्हायकंया सत्ता नं ल्यना हे च्वनी ।

कहानीया प्लट

श्री कृष्णदास ताम्राकार

व मचा खन कि हे निर्मलाया मिखां खबि सररर पिहाँ वइगु—यथ्याय् खनेमा वा यबले खनेमा । ख जा सुं दीन करुणा चायापुसे च्वंपि मचात खन कि क्यातुगु नुगःपि मिसातय् छत्थुं नुगः नाइगु ला स्वाभाविक हे खः । तर व मचाया अवस्था अजागु मखु । व मचा गुगु छेँ ब्वलन अन यथे नय् दु, यथे पुने दु; अय्सां छाया छाया व खन कि निर्मलाया नुगः काइया मिना वइ । उकीसनं मचाया छेँ वया छेँया न्होने तुं ला । छेँ न्ह्यागु ज्या याना च्वंसां कुने लाछी व मचा-यागु सः तायदत कि निर्मला ब्वाय् भ्याले ध्यने धुंकइ ।

व मचा चीधीचाबले निर्मलां वयात बुया जुइगु थःगु छेँ हया मरिचरि नकिगु; उखे साहुनीया नं मचा निर्मलां यंकुतले थः मामागु ज्या सिधय्कइ ।

× × × ×

थौं नं सफूया व्यागचा कखाया रमेश स्कूलं लिहाँ वल । न्यासि वोगुली म्हीगः म्हीग स्वया अप्पो लय्ता खने दु ।

निर्मलाया भयाया न्होने तुं च्वंगु कोथाया भ्याले साहुनीया जजंका वाना च्वन । मचाया खहानेनिसं 'यो माँ यो माँ...' धका सःतु सःतु अन कोथाय् दुहाँ वल । कखाया वोगु व्यागचा हे दिके मलानि वं मांहासित धाल, "थौं जिमिथाय् स्कूले डाइरेक्टर साहेबं जांच या वल । जिके पाठ न्यन । जि बांलाक धया बिया । जितः भिनिगू कापी व फोन्टेन छपु नं बिया वन । ई...फोन्टेन !"

भ्याले च्वना त्वल्हे जुया च्वंम्ह निर्मलाया नुगले व मचायागु 'योमाँ' शब्द अंकित जुल ।

वया नुगले धो किया वना शान्त थें जुइ धुंकुगु खबि-खुसी हानं बसि मिहतः वल । छाया छाया थ्व वं हे जक स्यू । मांहा खनि थें गाचोतं खबि हुल—लः जायक दुगु संगु बागु धलं ज्वया वया च्वंगु लः रूमालं तिका काय् थें ।

× × × ×

रमेश थौं कन्हे दशम कक्षाय् ध्यने धुंकल । मिहेनत नं साप याइह—भावुक नुगः । उखुन्हु वंगु 'नेपाल भाषा विराट साहित्य सम्मेलने' नं 'तःम्ह माँ' धयागु कहानी प्रथम पुरस्कार काल ।

निर्मलाया रमेशनाप खँ ल्हाय मास्ति वोगु ता हे दत । तर गथे खँ ल्हायगु वं निर्णय याय् मफु । वया नुगः पुखुली वर्षां लः जाया वो थें खँ जाया वया च्वन । भय् बिल—परन्तु प्वंकेगु थल लुइ धुंका नं अवसर मवया प्वंके मफया च्वन ।

रमेश स्कूलं वेवं मांहा पोस्टमाय् नं बिया थकुगु पौ छपौ दराजं पिकया वयात बी हल । पौ खना व छको त्वल्हे जुल । पौ ज्वना व सरासर थःगु ब्वने कोथाय् वन । पौ-खोले थःगु हे नां व थाय् पो मेगु आखः छगः हे च्वया तःगु मदु । आखः नं छगू हे तालगु—गबले गनं मखंनिगु । मिसा आखः जा थ्व अवश्य हे खः धका वं याउँक हे अनुमान यात ।

पौ प्वल । आखः भचा ततःगो । न्हापांयागु सम्बोधन खः—'प्रिय रमेश' ! पौ पुइका स्वत खुपौ दु । दकसिबे के छ्वया हःम्हसिगु नां स्वत—स्नेही, निर्मला । पौ मध्ये वयात वोगु सर्व प्रथम व्यक्तिगत मिसा-पौ थ्व हे तिनि । पौ मज्जंसे लध्याना 'थ्व सु जुइ' धका घुरे जुया थःम्हं

म्हसिको मिसात छह छह याना लुमंका स्वत ।
छह लुल । वयागु नां निर्मला हे खः । हानं वयात
बिया छ्वे धाल धका तं पिकया उखुन्हु मांम्हनाप
लवाना च्वंगु खँ नं रमेशं लुमंकल । ताउत तक
विचा यात नं थुलि अपो मेगु छं लुइके मफया पौ
व्वनेगु हे निश्चय यात ।

प्रिय रमेश,

छगू खँ छन्त धाय् धका च्वनागु ताहे दत ।
थुलितक पिया नं नाप लाना खँ लहाय्गु साहस तक
नं याय् मफुगुलि थौं थव पौ च्वया च्वना ।

आकाभाकां जिगु पौ वोगुलि छ त्वल्हे जुल
जुइ । खँ जा छुं तःधंगु मखु । छ छम्ह कहानी-
कार खः । उखुन्हु वंगु विराट साहित्य सम्मेलने
'तःम्ह मां' धयागु कहानी न्यंका प्रथम जूगुलि जि
साप लय् ताया च्वना । अथे हे जिके कहानी च्वेत
लोगु प्लट छगू दु । छु याय्, अपशोचया खँ, जि
कहानीकार मखु । उकिं जि थवयात कहानीया
रूप बी मफु । छम्ह योग्यम्ह कहानीकारया लहाते
लात धासा थव प्लट नं छन्हु अवश्य सजीवता प्राप्त
याइ धयागु आशा दु । उकिं छन्तः थव पौ लः
लहाय् लना ! प्लट थथे :—

लासाय् गोतुला कालयात पिया च्वंम्ह भातह्यं
थः लिक्के च्वना खववि सोसो वेका च्वंम्ह कलाम्ह-
सित मफु मफु सः पिकया धया च्वन, “भी बुँ मदु,
घेवा मदु, भी गरीब । गुम्हसिके शिक्षा मदु व
दकले गरीब । उकिं छं न्यागु हे जूसां मचातयत
भिगु शिक्षा बीगु छता तोते मते । थव जिगु छन्त
अन्तिम साहुति खः ।”

भातम्ह सिना वन । हाला च्वच्वं खुँ दुम्ह
काय्म्ह नं कैचं मन्त । आ दनि वहे गुँ दुम्ह
म्हाय् छम्ह ।

मांम्हं उखे च्वंम्ह साहुया काय्यात छको

धाल—“कारे श्यामकाजी, भी नांनीपिं नापं जिमि
म्हाय् छम्ह नं इस्कूले व्वंके माल । छको यंका
भर्ना याना बिया दिसँ । जिं छुं स्यूगु मखु । थौं
कन्हे धासा मसय्कुसे मजी धुंकल ।”

श्यामकाजी लिसः बिल—छाय् तताजु, मासां
म्वासां घेवा फुकः जुइगु ? छं छँ सुं दुगु मखु;
स्कूले फीस पुले माः । सफू हे उलि उलि मछिया
न्याय् माः । छं गन कया स्यनेगु ? सुंक थःनापं
तया ज्या स्यँ । तःधी जुल कि बिया छ्व । गाहे
गात नि । करपिनि किसि गल धका थाय्मा गः
जुइगु ला ?

श्यामकाजीनाप खँ जूगु न्यान्हु दत । वया
मने अंकित जुया च्वंगु भातम्हसिगु अन्तिम शब्द
भन भन थवया वल । उकीसनं थौं सपनाय् नापं
भातम्ह वया—गो, छं जि धयागु खँ न्यने मखु
ला ? धका व हे खँय् तिवः व्यू वल । उकिं सुथ
न्हापनं धनराज साहुया छँ लः कया व्यू वंभले ख-
हाने फुसे नाप लाम्ह रत्नराजयात घः व्यकुं च्याना
तुं जनिचोतं खववि हुहुं भातम्हं धया थकुगु खँ
कना च्वन ।

“अय्सा थौं हे भर्ना याना बी । अले १० ता
इले छिमि म्हाय् थन छ्वया हिँ” धया रत्नराजं
आश्वासन बिसेलि वया ख्वा भचा चकन ।

स्कूले घेवा पुले स्वाक व्वंका व्यूगुलि मांम्हं
रत्नराजयात साप सुवा बिल । म्हायम्हं बांलाक
व्वं मव्वं वंगु वार्षिक परीक्षाय् पहिला जूगुलि हे सी
दत । आ वयात स्कूले व्वनेत माको सफू नं
'विद्यार्थी दुःख निवारण कोष' पाखें बीगु जुल ।

आखः व्वना वइम्ह मचायात बजि नके माः
धका उखें थुखें ज्या याना व्यू वंथाय् बिया हःगु
कःनि दु ला छुस्था मुस्या दुला दुगु सिया नकइगु ।
छन्हु म्हाय्म्ह स्कूले तेलकासा म्हिता साप नय

पित्याका छेँ लिहाँ वल । न्हिन्हि लिहाँ वेवं मांम्हं
नयगु वी हइगु जुया म्हाय्म्हं नय् हिँ मधा ।
भचा जाय्का नं छुं वी महःगुलि म्हाय्म्हं मांम्हसि-
थाय् वया धाल—यमा, थौं छुं नय्गु मदु ला ?

मांम्हसिया कथ्वी शब्द थात । पलख सासः
किना धाल--थौं छुं मदु, का, पुता ! हनिचा
बहनीसित नं छुं मदुनि । हेरानानि न्हाचः बी
धका छ्व छमुना ति पो चिना हःगु, माजुह्व वोगुलि
मछिना दः हनिचा वा धका भाय् यात; अले सुंक
वया । आ छको वना वे । म्हाय्म्हं छुं मधासे मयाया
न्होने वना स्कूले बिया हःगु पाठ व्वों वन ।

मिसामचा ह्वासाह्वासां म्ह थहाँ वल । आ
न्हापा थें मांम्ह याकःचिया कमाइनं मगा थें मगा
थें च्वना वल । स्कूले विदा दइवले म्हाय्म्हं नं
मांम्ह नापं साहुतय्थाय् ज्या या वनेगु यात । छम्ह
निम्हसें मांम्हसित धया नं हल—आ गात का
व्केगु; गुंगू मछि क्वास थ्यने हे धुंकल । सुंक
पय्ने बिया छ्व ।

म्हाय्म्हसिया जातः मि न्यादँ जक दुगु खःसां
वया अंग प्रत्यंगं नीदँ क्यने धुंकल जुइ धका कना
च्वन । आ वयागु पलाखे, वयागु खँय्, ज्याय् फुके-
सनं चञ्चलतायात पितिना गांभीर्य थःगु थाय् काल ।

थौं नं बहनीसित जाकि मदया मांम्ह रुवा
ख्यूँका पाचा सुख् छपाते फेतुना इता वाना च्वन ।
म्हाय्म्हं स्कूलं लिहाँ वेव मांम्हं नुगःमछि रुवा
ज्याना खँ फुकं कन । अले म्हाय्म्हं थःगु म्हिचाया
चिखि खना मांम्हसित 'ना' धाल । छु धाल थें
धका मांम्हं स्वतं छतका दां ना धका बिया च्वंगु ।
आकाभाकां थः म्हाय्या म्हिचां धेवा पिहाँ वोगुलि
मांम्हसिया रुवा झन ख्यूल । दुःख व तं ल्वाक
ज्यागु सलं मांम्हं न्यन—“गन कया हयागु आम ?”

म्हाय्म्हं धाल—“जिमि पासा सुशीलाचां

बिया हःगु । वयात जिं स्वीटर छपा थाना बिया ।”

क्षीण जुया च्वंगु चन्द्रयात हाकु सुपाचं तोपुइ
धुंकुगु ननानं ह्योमिक फय् संगुलि किरण न्हापा
स्वया गाक्कं थीथें च्वन । मांम्ह धेवा कया रुमाल
छकू ज्वना पिहाँ वन ।

× × ×
प्यन्हु दत पासा स्कूले मवोगु धका चम्पा थौं
वया थाय् छेँ वल । चम्पां न्यन—“छ स्कूले मवो,
जांच लया वे धुंकल । म्हिगः स्वे म्हिगः वइ थे,
थौं स्वे थौं वइ थे । थौं नं मवोगुलि सफू छेँ तया
खत नं व्वाय् वया । धाथें छाया मवयागु ? आप्ली-
केशन नं बी हःगु मखु ।”

वं लिसः बिल—“प्यन्हु जने सुथे भचा कपा
स्यात अय्सां स्कूले वेका धका सफू कया । झन-
झन स्यागु सहाय मफया वोगुलि काय धुंगु सफू
हे तोता । म्हिगः नं म्ह छम्हं मयातु । छन्हु निन्हु
आराम काय धका म्हिगः नं मवया, थौं नं.....।
जांच गबले जुइगु धाल ले ?”

“त्यलका छु गुलि हे मालीतिनि धका ? आ
छ गबले जक वेगुले ?”

“..स्वे का ।”

× × ×
सुथंनिसें वया मन थाते मला । थौं छको वया
साप हे छेँ पिहाँ वने मास्ति वो तर गन वने मास्ति
वो व स्वयं वं हे मस्यू । थःगु कार्यक्रमया विषये
न्हून्हूगु कल्पना याना च्वन । अन थाय् हे मांम्ह
वया धाल—“थौं जि धनराज साहुपिंथाय् वने
त्यना । अन मि दुइगु । रत्नराजया बिहा...”
म्हाय्म्हसिया मने तिक मिन, न्हातिका भचा
ख्यूँया वल । मांम्हं धयावं वन । “चच्छि च्वने
माली, लिहाँ वे फइ मखु । छं न्हापानं जा थुया
न ।” वं छुं नं मधा । तर छाया छाया हानं वया
रुवा भचा चकना वो थें च्वं । मांम्ह पिहाँ वन ।

थौं याकःचा जक जूगुलिं निभा मञ्जुनिबले हे वया वेलि याय् सिधय्कल। ई दनि धका वं सफू छको नं पुइका मसो। कोथाय् वया सुचुके पिचुके यात। छ्याल बिछ्यालगु बसुजात थासे थासे तल। सन्दू कापी नं व थ्व हे मदय्क पिकया हानं दु छवया सना च्वन। सँसं द्यो ख्यूल। न्यंक नं खापा गल्लाक तित, चुकू तल। सरासर कोथाय् वया ग्वारा तुल। भयाफुसे तमनां मत च्या, मस्या। स्याय् धका म्हुत्वी दंक फय् मुंके धुंकुगु जा खः तर हानं छु मती लुल थें मत मस्यासे थःगु प्रयास सिर्ति छवत। चीकुचागु कोथाय् उखें थुखे, थुखें उखे लिरू-थिरू जुया च्वन। गबलें भया भचा हो दय्का पिनेपाखे स्वइगु—अले खनिगु—व हे निस्तब्ध अन्धकार। हानं भया गल्लाक तित। नापं च्वंगु छेंया घडी टाङ्क छता थाना हल। साह्वे बाह्वे ला एक ला धाय् मफु। सना च्वच्चं हानं छता थाना हल। वया धासा सह यानां सह याय् मफया थें रुवा सेसे कुंका गबले दन, गबले फेतुत, गबले फुंगे भोसुत थथे हे जक सना च्वन।

कोथाया शान्त वातावरण भंग जुल—‘च्याय् च्याय्’ नवजात शिशुया खो-सः ताय् दत। प्यखेरं बन्दाबन्दी खापा तिना तःगुलिं सः पिहाँ वने थाय् मदया अन हे प्रतिध्वनित जुया च्वन। वया रुवा वँचुसे च्वना वल, हंसं थाय् तोतल। आपतया हके पीडाया छुं जोर चले मजुल। वया काचा-काचां बहनी मुंका तःगु भ्वाथलं मचायात बांलाक ह्रीके-हाय्के यात। अले पतासि भ्वाथः छकुर्ति मुना मचायात थःगु नुगःपा लिक्क हल। मुले तल। वया मातृ-हृदये हर्ष व सन्तापया संघर्ष जुल। व मुले च्वंम्ह अनजान शिशुया रुवाले वं छु छु भाव-रेखा खन थें मस्यु, छत्थुं वया रूप हिल। म्ह थरथर खात, म्ह छम्हं चःति वल। व याय् ला, थ्व याय् ला धका वया मती घोर द्वन्द्व मचे जुल। माया व ममताया हार जुया, अले तीजक वयागु ल्हा निपां मचाया गःपते ला वन। दुनेनिसें बल पिकाय्त्त सन, अबले हे वया मती भस्स लुमन—जाबला जात्रां म्हुत्वी भ्वाथः स्वथना चिडियाघरया

पःखाक्वे वाय् हया तःम्ह मचाया दृश्य! अन छचा मुना स्वया च्वंपिं मनूतसें मृत मचाया मांयात छप्वा म्हुतुं धया थें सरा बिया च्वंगु! गुलिस्यां धाल—पापिनीया स्याय् खुनु माला का! च्चु च्चु, हरे गुलि ल्हा वंगु जुइ, पिपाचं नापं छथाय् अथें खुन्हु तया थकुसा धर्म दुपिसं न्ह्याम्हे-स्यां सां लहो यंकइ।

आ छु याय्गु ले? मामं सिल कि? समाजं थुल कि? अले वहे पुलां फसं कया च्वंगु मलंनिपिं मनूतय्सं मिसात आखः स्यंया फल का थ्व धायत आइतवार माली ला? मचाया रुवा स्वस्वं धुरे जुल। काय् ला कि म्हाय्? अहँ वयात थुकिया छु प्रयोजन? अले हानं छु खँ लुमन थें मस्यु वया रुवा भचा यचु थें च्वना वल। प्रेमपूर्वक चुपा नया मचायात कसिक धय्पुत, दन। ग्याचिकु पहलं सुति सुति मूलुखां पिहाँ वल। बिचे बिचे थाराथारा न्हू। न्हाय्पं तिनिनि हा। मने खँ ल्हा। व भयंकर अन्धकारे विलीन जुल।

अष्टमी सन्हु पालागुलिं देके वोपि हूल हूल। मचा वाय् हया तल धका हैला खैला जुल। मनूत हां भुनेथें फलेचाय् मुना च्वन। उबले हे अन बाज्योति वंम्ह मिसा छम्ह वया ‘थ्व मचा जि लही यंके’ धया पिपाचं नापं व मचायात सुंक थःगु दोलाइँ गाय् भुना यंकल। स्वया च्वंपिं मनूत फुकं—खः खः धर्म हे खः, गथे नं साहुनीया थः मचा मदु स्रं मदु, धया थः थःगु ज्याय् वन।

आ व मचा तःधिकः नं जुल। आखः नं सल। उखुन्हु वंगु साहित्य संमेलने ‘तःम्ह मां’ धयागु कहानी च्वना प्रथम नं जुल। थौं वया पापी मामं थः काय्यात थःगु नुगले मन्हना भय् बिया वोगु खँ पत्ररूपे प्वंका च्वन।.....

चिट्ठी च्वंन्वं थन थाय् थ्यंबले रमेशयात करेन्टं ज्वं थें जुया म्ह छह्यं भनन काना वल। नुगले पल्पसा त्वल, नं न्याक्क। अगायास वया ल्हातं पौ स्वात्त बँय् कुतुं वन। व मूर्तिवत् त्वलहे जुया तप्यंक स्वया च्वन, वयाम्ह नुगःद्यो थ्व संसारं अलग गनः गन कल्पना संसारे थ्यं वन।

सफू परिचय

वेँ फय् व मेमेगु बाखं—लेखक मा० पुण्य-

रत्न वज्राचार्य बी० ए० । प्रकाशक—ज्योति पुस्तक भण्डार,
८१५ मखन टोल, कान्तिपुर, नेपाल । मू० ६० धेबा ।

थ्व मचातयूगु लागी च्वया तःगु कथा साहित्य खः ।
थुकी मचातयू मनयात साला काइगु, इतिइति न्हीका ज्ञान
बुद्धि बीगु न्यापु बाखं दु । खालि अति जक बीबले मचा-
तयू अपसकं न्हाय्पं मबनिगुलिं बिचे बिचे न्हीका ज्ञान
गुणया तँसा नं तँतं वनेगु थ्व बाखंया उद्देश्य खः । शैली
भी भाषाया उखान व टुक्कां बिलिबिलि जा । ख तु थ्व
मचातयू लागी च्वया तःगु खःसां तःधीपिन्त नं थुकिं छुं मजा
अवश्य बीफु । उकिं थःथः मचातयूत आखले कुतः याकेत
व ह्माइपुइबले थः नं ह्माइपु लंकेत थ्व सफू न्याना तयू बह जू ।

X X X

खैय्यामया रुवाइ—अनुवादक श्री चित्तरञ्जन

नेपाली । प्रकाशक—नेपाल भाषा परिषद, ३६१ न्यततुंछेँ,
कान्तिपुर—१३ । मू० १।२५

थ्व प्रसिद्ध फारसी कवि उमर खैय्यामया रुवाइ (पद्य)
खः, गुकिया अनुवाद विलायती कवि एडवार्ड फिट्जेराल्ड
अंग्रेजी भाषाय् याना दिल व उकिया नं अनुवाद श्री चित्तर-
रञ्जन 'नेपाली' जुं नेपाल भाषाय् हया दिल । थुकी न्हेन्यापु
श्लोक दु, गुगु भाषाया सरलता, भावया सरसताया दृष्टि
साप च्वन्हा । अय्लाखं थःगु वशे काइ थें थ्व रुवाइनं नं
भीत उलि हे साला का । थ्व सफू ब्वनेबले भीत भीगु
हे साहित्य ब्वनाथें च्वं, थ्व हे थ्व रुवाइया विशेषता खः, गुकिं
याना थ्व सफू संसारया आपालं भाषाय् अनुवाद जुइ धुकल ।
थ्व अनुवादे नं अनुवादक गुलि सफल धयागु खँ छपु छपु
रुवाइ नं स्पष्ट क्यना च्वंयु दु । विश्व साहित्य गय् च्वं धका
नं स्वेत सकसिनं थ्व सफू स्वे बह जू ।

X X X

भसुका—लेखक श्री दुर्गालाल । पिकाक—श्रेष्ठ

प्रकाशन, यल, नेपाल । मू १। छतका ।

थ्व नवयुवक कविया विरह वेदना नुगले मन्ह्यना पिहाँ
वोगु स्त्रीस्वपु कविताया संग्रह खः । सफूया नां भसुका च्वं
थें प्रत्येक कविताया प्रत्येक पंक्ती भसुकाया सः पिज्वया च्वंगु
दु । योह्मलिसे बाया च्वने मालिबले जोवने गजागु चोट
लाइगु खः थ्व हे खँ थ्व सफूली कवितात्मक ढंगं सफल
चित्रण जूगु दु । कविता ब्वनेबले गुलि संगीतमय जू उलि
हे मार्मिक नं जू । भावुक कविया थ्व भसुकालं नेपाल
साहित्ये छगू सनसनी हया ब्यूगु दु । सफूया धं चीधं सां
साप ग्यसु दं । विशेषतः थ्व 'भसुका' लं नवयुवकतयूत
साला काइगुलिं न्याय् बह जू धका ला धया च्वने मागु
हे मखु ।

X X X

भोँ-खाँ—मुंहा श्री आशाकाजी 'सेवक' । पिकाः

—श्री तकबहादुर श्रेष्ठ, दछुत्वा, भोँदे, हु० धुलिखेल ।
मू १५० धेबा ।

थ्व मुक्क भोँमि भाजु-मयजुपिनि मंका कुतलं पिहाँ
वोगु कविता संग्रह खः । थुकी स्वपु पुलांगु मे व नीन्यापु
न्हूगु कविता दु । षड्रसं जागु चीजे न्हाहोसितं योगु सवा
दइ थें थ्व संग्रहे नं विभिन्न कवि व कवियित्रीपिनि
विभिन्न भावधारां जागु कविता दु । भोँमि भाजु-मयजुपिनि
साहित्यया उत्थान याय्गु सत्प्रयास सफल जूगु दु । भिंगु
गुणयात गुलुपं भापा मेमेगु साहित्यया परिस्कारं सहित याना
नेपाल भाषा क्षेत्रया प्रत्येक लागां नं वसन्तं जातं जातया
खाँ हरएक थासे हइथें बाबांलागु सफू पत्रिका आदि नं पिहाँ
वइ धयागु आशा दु ।

X X X

सम्पादकीय

न्हागु देशे नं देशोत्थानया न्हापांगु पला शिक्षा खः । शिक्षाया यथायोग्य बांलाक प्रचार व प्रसार मजुइकं गुगुं देशे नं सभ्यता व संस्कृतिया विकास जू धयागु मदु । गुलि गुलि समयया खुसि न्हा वन उलि उलि शिक्षाया आवश्यकता नं अप्पो मह-सूम जुया वल । थौं थ्व हे शिक्षाया द्वारं ज्ञान व विज्ञानया धुकू उत्तरोत्तर वृद्धि जुजुं वया च्वन । थुजागु बखते नं भीथाय् नेपाले शिक्षाया बांलाक प्रचार व प्रसार जूगु मखुनि । थुकिया कारण मध्ये थ्व नं छता खः कि भीगु देशया आपालं मचातय्सं मांभासं शिक्षा काय् मखं । मचातयत थःगु मांभासं शिक्षा बीबले गुलि अःपुक ध्वा थुइक थुइका काइगु खः मेगु भासं शिक्षा बीबले उलि थुइका काय् फइ मखु । थ्व हे खँया ज्ञान दय्का उन्नतिशील देशं मचातय् थःथःगु मांभासं शिक्षा बीगुली विशेष जोर बिया च्वन ।

थौंया मचा कन्हेया सच्चा नेता जुइ धयागु ला उखान हे दु । उकिं कन्हेया भावी कर्णधारतय्गु जीवन भिकेगु लागी थौं हे इमित बांलाक शिक्षा-दीक्षा बिया योग्य याय्गु भी सकल नेपालितय् कर्तव्य खः ।

गुगु देशया जनता गुलि शिक्षित व सभ्य जुल व देशया स्थिति नं उलि हे मात्राय् च्वन्हाना च्वनी । धाथें ला मनू मनू जुया च्वने फुगु शिक्षाया बलं हे खः । उकिं देशया जनतायात सभ्यता व संस्कृतिया ज्ञान बीत उन्नति व प्रगतिया लँय् न्ह्यज्यायगु स्यनेत शिक्षाया द्वार चाय्का बीगु नितान्त आवश्यक जू । अतएव प्रत्येक शिक्षित व्यक्ति म्ह नि हार्ति छगू किताब च्वया वा उन्नत भाषाया उच्च साहित्यया अनुवाद याना भीगु भाषाया धुकू जाय्केगु बखत वल ।

आतक भीगु भाषाय् भूगोल, इतिहास, गणित नागरिक शास्त्र, अर्थशास्त्र, दर्शन, विज्ञान आदिया

उच्च स्तरया सफूया अभाव तिनि । ज्या याय्त् भिगु छिगु ज्याभः माः थें अध्ययन याय्त् नं गति-लागु सफू मदय्क मगा । दँय्दँसं भी नेपालं भारत व मेमेगु थासे नं वना विद्यार्थीवर्गं उच्च शिक्षा प्राप्त याना वया च्वन । वेकः-पिसं थःपिसं गुलि थाकुक् विदेशी भासं विदेशे च्वना अध्ययन याय् माल थ्व खँ लुमंका आ भी स्वया लिपायापि भी किजा-केहेंपिन्त थःगु हे मां-भासं अःपुक शिक्षा काय् दय्केत, थमं गुगु गुगु विषयया शिक्षा कया वयागु खः, उगु उगु विषयया सफू च्वया थ्व अभाव पूर्ति याय् मागु दु । गन तक भीसं थःगु मां-भासं शिक्षाया व्यापक प्रचार याय् फइ मखु अन तक भीगु विकासया लँय् खसुं भुना अन वने थन वने मदय्क पना तइ । थ्व अज्ञान व अभाव रूपी खसुयात चीका देशोन्नतिया निभावो लवीकेगु ज्या स्यूसःपिं विद्वज्जनपिनिगु ब्वहले ला वोगु दु ।

थौं अंग्रेजी भाषा हिन्दी भाषा उलि समृद्धि-शाली ज्वी फुगु छगू ला अनुवाद साहित्यं याना नं खः । थौंतक भीगु नेपाल भाषाय् विश्व साहित्यया ल्याखे जागु कालिदास, शेक्सपीयर, टल्सटाय, रवीन्द्रनाथ, प्रेमचन्द आदि विश्वविख्यात कवि लेखक कथाकार आदि पिनिगु सफू अनुवाद जूगु खने मदुनि । गन तक भीसं केवल भीगु साहित्ये जक सीमित जुया विश्व साहित्यनाप छुं आदान-प्रदान याय् फइ मखु अनतक भीगु भाषाया गती पंगुता थें वया च्वनी । अतएव भीसं थौंकन्हेया वैज्ञानिक युगया प्रगति पलाखे ध्यान बिया थःगु भाषाया मौलिक साहित्यया भण्डार जाय्के-गुया नापनापं गुलि फत उलि विश्व साहित्यनाप सम्पर्क तया भी नं कथहथें विश्व साहित्यया दापुती वेगु स्वे माल; थ्व हे भी सकसिगुं लक्ष्य जुइमाः ।

—:❖:❖:❖:—

अनिच्चावत सहारा

अखिल नेपाली भिक्षु संघया मंत्री भिक्षु सुबोधानन्दं ध्व दुःखद समाचार बिया बिज्याःगु दु, श्रामणेर चुल्लपंथया देहावसान १ दिसम्बर खुनु ३ बजे चान्हे जुल। वसपोल बलम्बूया निवासी १८ दँ न्हापा श्रामणेर दीक्षा कया बिज्याम्ह लगभग न्येनिदँ-न्येप्यदँ दुम्ह अर्धवृद्ध खः। वसपोलं थःगु श्रमण जीवनं विशेषतः भोंतया चन्द्रकीर्ति विहार व बलम्बूया प्रणिधिपूर्ण महाविहारया उपासकोपासिकापित धर्म सम्पादन याका बिज्यात। समाचारे हानं धया तःगु दु, वसपोलया अन्त्येष्टिक्रियाय् फुक भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका व उपासक उपासिकापि एकत्रित जुल। अ. ने. भि. म. संघया बैठके संघ सभां वसपोलया निर्वाण कामना यात।

लंकाया प्रधान मंत्री बुद्ध विहारे

वंगु दँया ३ दिसम्बरस भारत यात्राया सिल-सिलाय् लंकाया प्रधान मन्त्री, माननीय श्री एस डब्लू. आर. डी. बन्दरनायक नया दिल्लीया बुद्ध विहारे दर्शनार्थ भाया दिल। वेकःया स्वागतार्थ दिल्ली युनिभर्सिटीया भाइस-चान्सलर श्री भी. के. आर. भी. रावया सभापतित्वे छगू सभा नं जुल।

डा० अम्बेदकरया दकिला

गत वर्षया ६ दिसम्बरस 'महाबोधि सोसा-इटी' व 'अम्बेदकर स्मारक समिति' पाखें बर्माया प्रधान मन्त्री माननीय श्री उ. नु. या सभापतित्वे श्री डा. बी. आर. अम्बेदकरया दकिलाया समारोह जुल। ध्व समारोहे आपालं नव बौद्धत व वेकःया समर्थकपिसं भाग कागु दु।

बर्माया प्रधान मन्त्री सारनाथे

बर्माया प्रधान मन्त्री श्री उ. नु. व श्रीमती उ.

नु ८ दिसम्बरस सारनाथे देके भाल। वेकःपिनि नापं स्वीह्य मनूया छगू पार्टी नं दु। निन्हुतक थन च्वना दीया वेकःपिसं आपालं थःगु समय पाठ पूजा व ध्याने लगे याना दिल।

बौद्ध धर्म दीक्षित

१६ जनवरी। दिल्ली विश्व विद्यालयया फ्रेञ्च भाषाया प्राध्यापक श्री आर. आरदोइनं मेहरौलीया अशोक विहारे बौद्ध धर्मया दीक्षा कया दिल।

'अम्बेदकर स्मारक समिति' या अध्यक्ष श्री कृष्ण शेंदरे 'हृकेश' वकीलया प्रयत्नं जबलपुरे ३०० ह्य मनुखं भदन्त आनन्द कौसल्यायनद्वारा बौद्ध धर्म ग्रहण यात।

नासिक जिल्लाया विभिन्न स्थाने लगभग ४५ दो मनूत बौद्ध धर्म दुहां वोगु खबर दु।

बोधिवृक्ष उपहार

भारतया यात्राय् भाह्य वियतनामया राष्ट्रपति डा. हो ची मिन्हयात भारतया राष्ट्रपति डा. राजेन्द्र प्रसादं बोधिवृक्ष सिमा छमा उपहार बिया दिल। वियतनाम छगू बौद्ध देश खः उकिं ध्व उपहारं डाक्टरजु साप खुशी जुया दिल।

—::—

ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस

स्वच्छ, सुन्दर, मनमोहक रूपं अंग्रेजी, नेपाली, नेपाल भाषा, हिन्दी, संस्कृत, पाली भाषाय् न्हागु छापे याके माःसां, याकनं पायूछि इले छिगु ज्या सिधयेका दी माःसां सरासर ध्व जिमिगु प्रेसे भायेगु कृपा तया दिसँ।

मेनेजर :—ज्योति प्रिंटिंग एण्ड पब्लिशिंग प्रेस,

४, रामजीदास जेटिया लेन, कलकत्ता-७.

‘धर्मोदय’या ग्राहक चन्दा विया दीगु नां व ठिकाना

येँ—

- १—धर्मोदय सभा, ६।३१ जुद्ध सडक
- २—भिक्षु सुबोधानन्द, श्रीघः विहार
- ३—श्री साहु हर्षरत्न असन टोल,
- ४—श्री प्रेमबहादुर कंसाकार, केल मासंगली
- ५—श्री लोकरत्न तुलाधर असन चलाछेँ

यल---

- ६—श्री भक्तकृष्ण उपासक, १४६ इखालखु
- ७—श्री पद्मरत्न शाक्य, हःखा

ख्वप---

- ८—भिक्षु रत्नज्योति, मुनिविहार, इनाचा टोल
- ९—नेपाल साहित्य मन्दिर, खौमा टोल

भेाँट—

- १०—श्री वर्णवज्र वज्राचार्य, स्वधा टोल

प० १ नं० त्रिशूली—

- ११—श्री बेखारत्न शाक्य, त्रिशूली बजार

तानसेन---

- १२—भिक्षु शाक्यानन्द, आनन्द विहार,
- १३—श्री सानुकाजी नीरकाजी, भीमसेन टोल

भोजपुर—

- १४—श्री हेमबहादुर शाक्य, टकसार टोल

चैनपुर--

- १५—श्री जुद्धपति त्रिलोकप्रसाद, चैनपुर बजार,

भीमफेदी--

- १६—श्री रूपज्योति वज्राचार्य, सोना चाँदी
ज्यासल, भीमफेदी बजार

सिक्किम--

- १७—श्री नरेन्द्र नरसिंह शाक्य, रंगेली बजार

कालिम्पोङ--

- १८—श्री एम. पी. प्रधान, कालिम्पोङ

दार्जीलिङ--

- १९—श्री संघमुनि कंसाकार, एम. टी. रोड

तिब्बत--

- २०—श्री हेराकाजी, स्यामुकापु, भ्यालिकोथि

कपिलवस्तु---

- २१—श्री मंगलमान वज्राचार्य, तौलिहवा बजार

विराटनगर--

- २२—श्री जनकदास श्रेष्ठ, विराट नगर

---व्यवस्थापक ‘धर्मोदय’

४, रामजीदास, जेटिया लेन,
कलकत्ता-७